

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

**PREZENTACE ŽIVOTNÍHO STYLU ŽENY V TÝDENÍKU KVĚTY
V ROCE 1985 A 1995**

**PRESENTATION OF WOMEN'S LIFESTYLE IN WEEKLY
KVĚTY IN 1985 AND 1995**

Bakalářská diplomová práce

Barbora CHYTILOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Šárka NOVOTNÁ

Olomouc 2018

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářkou práci *Prezentace životního stylu ženy v týdeníku Květy* v letech 1985 a 1995 vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité zdroje. Bakalářská práce obsahuje 111 385 znaků.

V Olomouci dne 27. června 2018.

Podpis autora:

Poděkování:

Děkuji mé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Šárce Novotné za její trpělivost, ochotu a cenné rady.

Vřelé díky patří paní sekretářce Lee Traplové za její pomoc v průběhu studia.

Anotace

Bakalářská práce *Prezentace životního stylu ženy v týdeníku Květy v roce 1985 a 1995* se věnuje změnám v zobrazování životního stylu a obrazu ženy ve zmíněném časopise před a po revolučním roce 1989. Výzkum je prováděn na týdeníku Květy a jeho vydání v roce 1985 a 1995. Pro analýzu periodik byly zvoleny kvalitativní výzkumné metody, přesněji metoda zakotvené teorie, částečně též metody deskripce a kompilační metoda. V závěru jsou poznatky z analyzovaných obsahů komparovány za účelem zjištění, v čem jsou si oba časopisy z hlediska témat, strategií i modelů životního stylu ženy podobné a v čem se odlišují. Na závěr je provedena komparace analyzovaných obsahů za účelem zjištění, jaké se odehrály změny ve způsobu zobrazování ženy ve vybraném periodiku po revolučním roce 1989.

Klíčová slova: životní styl ženy, feminismus, zobrazení ženy v médiích, zakotvená teorie, časopis Květy.

Anotation

Bachelor's thesis *Presentation of women's lifestyle in the weekly Květy in 1985 and 1995* addresses the changes in representing women's image and lifestyle in the aforementioned magazine before and after the revolution year of 1989. The research was done on the weekly Květy and its publications in 1985 and 1995. Qualitative research methods were chosen for the analysis of the periodic, more accurately the grounded theory method, with the description method and compilation method also partially used. In the conclusion, the observations are compared for the purpose of finding the similarities and differences between the magazines in terms of themes, strategies and models of women's lifestyle. A comparison of analysed content was done in the end, in order to determine, what changes occurred in the way of women's representation in the chosen periodic after the revolution year of 1989.

Keywords: lifestyle, feminism, women representation in the media, grounded theory, magazine Květy.

Obsah

Úvod.....	7
1. Týdeník Květy.....	8
1.1 Historie týdeníku Květy.....	8
1.2 Historický kontext médií v období normalizace	9
1.2 Historický kontext médií po Sametové revoluci.....	10
2. Gender.....	12
3. Životní styl.....	15
4. Feminismus.....	18
4.1 Feminismus ve světě.....	18
4.2 Feminismus v českých zemích.....	20
5. Zobrazení ženy v médiích.....	25
6. Časopis Květy v analyzovaných letech.....	26
7. Móda.....	28
8. Metodologie.....	29
8.1 Kvalitativní výzkum.....	29
8.2 Zakotvená teorie.....	30
Otevřené kódování.....	31
Axiální kódování.....	31
Selektivní kódování.....	32
9. Praktická část.....	33
Výzkumný problém.....	33
Výzkumné otázky.....	33
Výzkumná jednotka.....	33
Průběh výzkumu.....	33
10.1 Otevřené kódování – časopis Květy, ročník 1985.....	34
10.2 Axiální kódování.....	38
Móda – Péče o tělo – Sport	39
Zaměstnání – Prostituce – Postavení ženy.....	39
10.3 Selektivní kódování.....	39
Příběh.....	40
10.4 Zpětné zakotvení teorie.....	40
Analyzovaný obsah vzhledem k životnímu stylu a zobrazení ženy v médiích.....	40
11.1 Otevřené kódování – Květy, ročník 1995.....	41
11.2 Axiální kódování.....	47
Celebrity – Móda – Péče o tělo – Věk – Postava	47
Celebrity – Rodina a děti – Zaměstnání – Věk.....	48
Celebrity – Sex, pornografie a prostituce – Zaměstnání.....	48
11.3 Selektivní kódování.....	48

Příběh.....	49
11.4 Zpětné zakotvení teorie.....	49
Analyzovaný obsah vzhledem k životnímu stylu a zobrazení ženy v médiích.....	49
12. Komparace analyzovaný periodik.....	50
Komparace kategorií.....	50
Komparace strategií.....	51
Komparace z hlediska životního stylu ženy a zobrazení ženy v médiích.....	51
Závěr.....	53
Seznam pramenů literatury.....	55

Úvod

Zobrazení životního stylu osob se liší podle jejich pohlaví, věku, zálib či dokonce vztahů. Velmi výrazný rozdíl je také mezi zobrazovaným životním stylem muže a ženy, neboť žena je zobrazována primárně jako matka rodiny a otec jako její živitel. Proto jsem se rozhodla ve své bakalářské práci věnovat zobrazení životního stylu ženy v českém periodiku Květy a vzájemně porovnat jeho ročníky 1985 a 1995. Tyto roky jsem si vybrala kvůli sametové revoluci, která proběhla v roce 1989 v tehdejší Československu a díky níž skončil komunistický režim, jenž v zemi fungoval přes čtyřicet let. Nabízela se mi tím možnost porovnat ročníky jednoho časopisu v době vlády komunismu a poté v době demokracie.

V následujících částech popíši strukturu a cíl své práce. Úvodní kapitoly věnuji týdeníku Květy, jeho historii a historickému kontextu médií ve vybraných letech. V dalších kapitolách definuji gender a životní styl, obsáhlejší kapitolu pak věnuji feminismu a jeho vývoji jak v českých zemích, tak ve světě. V kratších kapitolách přiblížím zobrazení ženy v médiích, módu a novináře, kteří působili v časopise Květy ve zkoumaných letech.

V metodologické části popíši kvalitativní výzkum a zakotvenou teorii.

V praktické části analyzuji vybrané ročníky periodika. Analýzu provedu pomocí kvalitativního výzkum, přesněji zakotvené teorie. Pro zakotvenou teorii použiji trojí kódování, které se skládá z otevřeného kódování, axiálního kódování a selektivního kódování. Ze zjištěných výsledků vytvořím pro oba týdeníky vlastní teorii a tu zpětně zakotvím. V poslední části práce provedu komparaci a závěrečné shrnutí.

V rámci své bakalářské práce si kladu za cíl zjištění témat, která mají oba ročníky periodika společné a vytvoření teorie. Za důležitou považuji identifikaci shodných a rozdílných prvků, které se při analýze vyskytnou. V závěru práce shrnu, jak se vybrané ročníky časopisu za deset let změnily.

1. Týdeník Květy

1.1 Historie týdeníku Květy

V roce 1828 začal český obrozenecký prozaik Jan Hýbl vydávat časopis Jindy a nyní. V periodiku vycházely články věnované zábavné literatuře a prezentaci vědeckých poznatků¹. Časopis byl bohužel neúspěšný, a tak jej v roce 1831 předal Hýbl nakladateli Janu Hostivítu Pospíšilovi. Když se periodikum dostalo Pospíšilovi do rukou, mělo tak malé množství odběratelů, že se raději rozhodl jeho vydávání přerušit a najít si nového redaktora. V roce 1833 se seznámil s mladým dramatikem a spisovatelem Josefem Kajetánem Tylem, který se nabízené práce ujal. Roku 1834 přejmenoval Pospíšil periodikum na Květy české. Mnoho časopisů vycházejících v té době pouze kopírovalo zahraniční vzory a publikovalo přeložené zahraniční zprávy, tomu se však Tyl rozhodl vyhnout. Jeho cílem bylo vytvořit skutečně český časopis, titul, který bude organizátorem českého národního hnutí². Tyl v Květech působil s přestávkami, jelikož jeho vztahy s Pospíšilem nebyly zrovna idylické. Definitivně se pak s časopisem rozloučil v roce 1845, přičemž se mu během jeho desetiletého působení v periodiku povedlo zvýšit počet odběratelů z 300 na 900.³

V roce 1948 proběhla v Československu únorová revoluce a mnohá periodika, například Rudé právo či Rovnost, začala vydávat přímo Komunistická strana Československa. Jedním z těchto periodik se staly roku 1951 i znovuobnovené Květy, které v následujícím období komunismu zastávaly funkci stabilního týdeníku. Oblibu časopisu dokazovalo i postupné zvyšování denních výtisků: v roce 1980 se jednalo o 351 000 výtisků, v roce 1987 už o 402 100 výtisků.⁴ Po roce 1989 se stala vlastníkem týdeníku Květy společnost Sanoma Magazines Praha, která dále vydávala časopisy Vlasta, Překvapení či Story.⁵ S otevřením trhu se objevily nové časopisy a čtenost původních periodik klesala. V roce 1993 se Květy pohybovaly na 250 000 výtiscích za týden.⁶

1

BEDNAŘÍK, Petr a Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 448.

2

BEDNAŘÍK, Petr a Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 448.

3

BEDNAŘÍK, Petr a Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s.448.

4

BEDNAŘÍK, Petr a Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 339.

5

BEDNAŘÍK, Petr a Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. s. 376

6

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 265

1.2 Historický kontext médií v období normalizace

Pro mediální kontext období normalizace je jednoznačně nejdůležitější cenzura, která spadala pod Český úřad pro tisk a informace (ČÚTI)⁷. ČÚTI využíval různé sankce proti redaktorům, šéfredaktorům a vydavatelům. „*Příčinnou uvalení sankcí mohlo být například nevhodné zakomponování příspěvku na stránce či v konkrétním vydání, čímž mohly být u čtenáře vzbuzeny nežádoucí asociace, dále skrytá propaganda výrobků z kapitalistických zemí, nahrávání západní propagandě, opomenutí kritiky Západu při informování o určitém problému či události, nevhodně pojatá publicita státních či stranických orgánů, kritické materiály, které nevycházely ze zásad tzv. konstruktivní kritiky a mohly působit na čtenáře bezvýhodně, nedodržení pokynů z tiskové porady s ideologií KSČ či politická provokace.*“⁸ Existence sankcí působila na redaktory jako přísná autocenzura, neboť si dávali velký pozor na to, co můžou a nemůžou napsat. Šéfredaktoři poté jejich texty pouze kontrolovali, co se týče ideologické nezávadnosti.⁹ Na počátku osmdesátých let vznikl Federální úřad pro tisk a informace (FÚTI), pod který byly převedeny pravomoci ČÚTI.¹⁰ Zástupci médií, FÚTI a ÚV KSČ se každý týden setkávali na poradách, kde jim bylo sděleno, o čem v daném období můžou nebo naopak nesmí informovat. Všechna oficiální média tedy přímo či nepřímo řídil ÚV KSČ a jejich šéfredaktoři a ředitelé byli nejen aktivními členy komunistické strany, ale často zde také zastávali vysoké posty.

Informačním zdrojem, který v období normalizace novináři používali, byla Česká tisková kancelář (ČTK). Jako všechna média ji kontrolovala komunistická strana a většina jejích spolupracovníků v zahraničí byla členy StB.¹¹ Informace převzaté z ČTK používalo mimo jiné i rádio, které bylo v tehdejší době jedním z nejvlivnějších médií. Po Pražském jaru zde došlo k výrazným čistkám mezi pracovníky, což radikálně snížilo kvalitu vysílání. Redakce rádií podléhaly od roku 1972 vlastnímu útvaru, který se nazýval Ústřední vysílání politického zpravodajství a publicistiky.¹² Součástí útvaru byla i redakce zaměřená na propagandu, která se nazývala redakce marxismu-leninismu. Oblíbenost rádia v Československu dokazuje fakt, že v polovině sedmdesátých let vlastnilo rádiový přijímač dva a půl milionu lidí. Personální změny se na začátku sedmdesátých let odehrály i v televizních redakcích, kde v červnu 1969 nastoupil

7

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 209.

8

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 209.

9

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 209.

10

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 210.

11

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 211.

12

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 236.

na post ústředního ředitele Jan Zelenka, který předtím krátce působil jako šéfredaktor časopisu Květy.¹³ Televize se brzy stala nejvlivnějším médiem, a proto podléhala velmi přísné cenzuře. Sledovaly ji asi čtyři miliony diváků, které neovlivňovalo pouze cenzurované zpravodajství, ale i režimu poplatné seriály, jako bylo například Třicet případů majora Zemana. Jediné mediální produkty, které nepodléhaly stranické kontrole, patřily do samizdatu. Jednalo se zpočátku zejména o alternativní tiskoviny, které byly vytvářeny nelegálně a tajně se šířily mezi lidmi.

1.2 Historický kontext médií po Sametové revoluci

V listopadu 1989 došlo k prolomení informačního embarga¹⁴ všech médií, která ovládal československý stát. Poté započal proces odstátnění médií, k čemuž bylo zapotřebí vytvořit novou mediální legislativu. Vznikl ústavní zákon č. 23/1991, který připojil k ústavě Listinu základních práv a svobod a s ní i článek 17, který zajišťoval svobodu projevu a právo na informace.¹⁵ Dalším důležitým krokem bylo přijetí zákona č. 86/1990, podle něhož se stala cenzura nepřipustnou a občanům i firmám bylo umožněno vydávat periodický tisk.¹⁶ V té době začalo docházet ke sporům mezi českými a slovenskými politiky, které vedly ke vzniku národních médií, například České televize v ČR a Slovenskej televízie na Slovensku. Zákony č. 517/1991 Sb., o České televizi a č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu zajistily existenci veřejnoprávních médií, zákon č. 517/1992 Sb., České tiskové kanceláře.¹⁷

Pro tištěná média bylo zásadní odpoutat se od dosavadních vydavatelů, kterými byly ÚV KSČ či přímo stát.¹⁸ Mnoho periodik bylo privatizováno a u velké části z nich došlo ke změně názvu. Některá periodika, která byla v období komunismu zakázána, se dočkala obnovení, ale kromě Lidových novin jich většina zanedlouho zanikla. Za zásadní mezník pro tištěná média je považován vznik prvního bulvárního deníku Blesk, který se brzy stal nejprodávanějším deníkem v České republice. Pro vznik privátního rozhlasového a televizního vysílání byl důležitý nový zákon č. 468/1991, díky kterému se z České televize a Českého rozhlasu stala média veřejné služby

---

13

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s. 238.

14

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

255.

15

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

256.

16

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

257.

17

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

257.

18

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

258.

a uvolnil se prostor pro nová, soukromá média.¹⁹ Brzy poté začala vznikat první rádia, například Evropa 2, a v únoru 1994 zahájila vysílání televize Nova, která se stala první soukromou televizí nejen v České republice, ale i v celé postkomunistické Evropě.²⁰ I přes tyto zásadní změny jsou média v České republice dodnes ovlivňována Poslaneckou sněmovnou parlamentu ČR, neboť její členové stanovují výši koncesionářských poplatků, volí Radu ČT, Čro a ČTK a také Radu pro rozhlasové a televizní vysílání.²¹

19

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

260.

20

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

261.

21

KONČELÍK, Jakub a Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. s.

260.

2. Gender

Na začátku kapitoly týkající se genderu je třeba ujasnit si, co přesně znamená tento pojem a jaký je rozdíl mezi genderem a pohlavím. Také je důležité zmínit, jakou funkci tyto pojmy zastupují ve společnosti. Níže jsou tyto tři pojmy popsány tak, jak je definuje Velký sociologický slovník:

- **Pohlaví** patří mezi základní charakteristiky lidského jedince. Z biologického hlediska je určováno pohlavními chromozomy, tzv. sociální pohlaví je pak zapsáno v rodném listě jedince. U většiny jedinců je biologické a sociální pohlaví shodné.
- **Gender** vyjadřuje vlastnosti a chování, které je spojované s obrazem muže a ženy a formováno kulturou a společností.²² Je tedy vývojem sociálních vztahů mezi muži a ženami a mění se v různých obdobích a různých sociálních skupinách.
- **Společnost** je sociální agregát osob různých pohlaví, mající vlastní instituce a kulturu.²³ Jednoduše se jedná o skupinu osob, která žije na jednom území a sdílí základní společenské hodnoty a normy.

K biologickému rozdělení na muže a ženy dochází již v průběhu těhotenství, gender se však vyvíjí až vlivem kulturní a sociální konstrukce. Což znamená, že děti jsou vychovávány podle představy (určité) společnosti, jak by se měla dívka a chlapec chovat. Proč je tento model stále aktuální? Podle Pierra Bourdieu je jeho historická danost důvodem, proč jej společnost považuje za věčný, přirozený, normální a nevyhnutelný.²⁴ Toto dělení je také nedílnou součástí habitů aktérů, které představují schémata vnímání, myšlení a jednání.²⁵ Lidstvo si zvyklo dělit se na ženy a muže, přisuzovat každému pohlaví jeho specifické vlastnosti a tím vytvořilo společnost takovou, jaká je dnes.

Výrazným důsledkem dělení pohlaví je rodová (genderová) dělba práce, která se začala objevovat v době bronzové. Do té doby žili lidé v rodovém zřízení a muži a ženy si byli rovni. Nerovnostem mezi ženami a muži se v devadesátých letech minulého století věnoval Pierre Bourdieu, přičemž důraz kladl na stereotypy, které mohou mít vliv na výchovu dívek a chlapců. Muži podle něj představovali symboly soutěživosti a smyslu pro čest, což je nutilo vystupovat jako „praví“ muži. Ženy pak představovaly odříkání, rezignaci a mlčení.²⁶ Bourdieu vysvětloval, že tyto

²²

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. s. 6.

²³ OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. s. 6.

²⁴

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. s. 230.

²⁵

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. s. 230.

²⁶

habity byly oběma pohlavím vštěpovány již od dětství, neboť chlapečci a dívky byli vychováni odlišným způsobem. Žena má již od školních let problém dostat se ke slovu či být vyslechnutá a její spontánnost je od ranných let potlačována. Tento druh výchovy dívek Bourdieu spojoval se vznikem tzv. naučené bezmocnosti, kdy jsou ženy vychovávány v představě, že potřebují pomoc muže. Pracovaly často ve stejných oborech jako muži, ale díky své výchově se nesnažily postoupit na vyšší posty, přičemž se ještě staraly o rodinu a děti. Bourdieu tento přístup nazýval přejímáním vlastního osudu.²⁷

Gilles Lipovetsky se genderu a genderovým stereotypům věnuje ve své knize *Třetí žena*, který byla vydaná v roce 2000. Také popisuje genderovou dělbu práce, avšak již ji nepovažuje za tak striktní. I tak ale podle něj zůstávají genderové rozdíly, neboť pro muže je jednodušší oddělit profesní sféru od rodinné. Ženy proto přenášejí zkušenosti ze své práce do rodiny, stávají se z nich jak manažerky v zaměstnání, tak doma. Vytváří si vlastní podnik, ve kterém úspěšně spojují svou profesi a rodinu. Podle Lipovetského ženy nepovažují děti za přítěž, která jim zabraňuje v kariérním růstu. Potomky berou jako obohacení vlastního života, možnost seberealizace, jako dar pro sebe samou. Muži se nyní stále častěji věnují dětem a domácím pracím, aby měly ženy mohly věnovat veřejnému životu.²⁸

Důležitou roli v ohledu „preferované“ vizáže u ženského genderu hraje i tzv. kult krásného pohlaví. Lipovetsky se o ženách vyjadřuje jako o krásném pohlaví, poukazuje na obrovský společenský význam, který tento kult získal v posledních sto letech.²⁹ Zdůrazňuje, jak ženské časopisy a reklamy oslavují a vyzdvihují ženskou krásu. Ze štíhlosti se stala norma, která je společností požadována a k jejímu dosažení pomáhají kosmetické výrobky, jenž jsou propagovány právě v ženských časopisech a reklamách. I přestože ženy vystupují čím dál více individualisticky, svazuje je požadavek pevného štíhlého těla. Norma štíhlosti se přitom týká i mužů, kteří drží diety a cvičí, aby dosáhli perfektního těla. Ženy nehubnou jen kvůli touze přiblížit se danému kultu krásy, ale také aby neutralizovaly nejvýraznější znaky ženství (oblé boky, tělnatost), neboť nechtějí být posuzovány pouze jako tělo, ale jako subjekt, jenž si sám vládne.³⁰ Jelikož posedlost štíhlostí se týká obou genderů, je třeba ji chápat jako projev zrovnoprávnění podmínek pro obě pohlaví.³¹ Udržení si štíhlého těla znamená, že žijí aktivním životem. Dokáží bojovat se svým organismem,

---

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. s. 231.

27

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. s. 233.

28

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, 2000 s. 123.

29

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, 2000 s. 123.

30

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, 2000 s. 132.

31

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, 2000 s. 143.

vládnou sami sobě a dokáží si vytvořit svůj osobní vzhled, který si sami zvolili. Lze tedy říci, že čím větší je kladen důraz na společenské normy krásy, tím více se lidé věnují svému tělu a péči o něj.

Další z náhledů na pohlaví a gender nabízí Martin Fafejta. V knize *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality* zmiňuje existenci dvou pohlaví a tří genderů v některých společnostech. Například v Latinské Americe rozlišují mužské a ženské pohlaví, avšak tři gendery – ženský, mužský a žensky působící homosexuální muž.³² Ženský gender je tvořen sexuální pasivitou, mužský aktivitou a třetí gender mužskou pasivitou. Gender aktivního heterosexuálního muže se tedy nijak neliší od genderu homosexuálního muže, pouze u aktivního a pasivního homosexuála. Důležité je, že aktivní žena či lesba se tomuto pojetí vymyká. Podle Fafejty je tedy možné gender jako sociální konstrukt měnit, neboť jej ovlivňují pouze základní sociální normy a sami si do něj můžeme přidávat vlastní obsah.³³ Jenže jelikož jsme již od dětství vychováni jako dívka či chlapec, stává se gender součástí naší identity³⁴. Autor knihy se z toho důvodu věnuje i právu na genderovou neurčitost, kterou si přejí transgenderové.

---

³²

FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Jan Piszkiwicz: Věrovany 2004. s. 31.

³³

FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Jan Piszkiwicz: Věrovany 2004. s. 30.

³⁴

FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Jan Piszkiwicz: Věrovany 2004. s. 30.

3. Životní styl

Karel Honzík definoval životní styl v 50. letech 20. století takto: „*Životní sloh je soustavou vzájemně vztahných forem, jimiž se projevuje život lidské společnosti v určité historické situaci.*“³⁵ Představuje-li životní sloh souhrn všech životních forem, pak tu jde o formy jednání, vztahů, vědomí a věcného prostředí.“³⁶ Jedná se o publikaci vydanou v období politických procesů a komunistického režimu, a proto nejsou všechny její myšlenky aktuální. Kniha je však zajímavá, neboť ukazuje vývoj studia životního stylu v Československu. Honzík považoval za podstatnou likvidaci tříd, jejímž důsledkem bude zmenšení počtu norem. V kapitole Přežitky ve vědomí lidí se pak věnoval i rovnoprávnosti mezi mužem a ženou. Zdůrazňoval, že i když žena v socialistické společnosti dochází pravidelně do zaměstnání, stará se o domácnost a rodinu sama. Tím se uzavírá do bubliny, která se skládá z jejího bytu, prádelny a nejbližší prodejny.³⁷ Jiří Klabouch pak ve své knize *Manželství a rodina v minulosti*, která vyšla roku 1962, popisuje kladné změny v manželských vztazích, které podle autora na rozdíl od kapitalismu přináší socialismus. Píše o novém československém zákoně o rodinném právu, které je založené na novém pojetí rodiny a manželství a na důsledném zrovnoprávnění žen.³⁸ Dle Klaboucha například manželé o všech důležitých věcech rozhodují společně a majetek nabytý v době manželství patří oběma, i když jeden z nich pracuje a druhý se doma stará o děti. Tyto změny byly zavedeny, aby se všechny ženy mohly stát součástí veřejného pracovního procesu a vytvářet socialistickou společnost.³⁹

V dnešní době není životní styl definován příliš rozdílně, Jana Duffková jej popisuje jako (...) „*způsob, jakým lidé žijí – tedy jak bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, pěstují potraviny, vyrábějí atd.*“⁴⁰ Jedná se o široký, složitý problém, který přesahuje do většiny ostatních vědních disciplín. Vzhledem k jeho obtížné definici si Duffková pomáhá konceptuálním schématem, které se skládá z otázek, jež jsou nejčastěji používány při zkoumání životního stylu sociology:

— otázka „co?“. Věnuje se činnostem, vztahům či praktikám, jež jsou charakteristické

³⁵

HONZÍK, Karel. *Co je životní sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1958. s. 7

³⁶

HONZÍK, Karel. *Co je životní sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1958. s. 10.

³⁷

HONZÍK, Karel. *Co je životní sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1958. s. 58.

³⁸

KLABOUC, Jiří: *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962. s. 241.

³⁹

VESELÁ, Renata kol. *Rodina a rodinné právo. Historie, současnost, perspektivy*. Praha 2005. s. 90

⁴⁰

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 51-52

pro určitý subjekt v jeho každodennosti.⁴¹ Každodenní činnosti se řídí nepsanými, avšak známými normami a pravidly, jsou časově a prostorově uspořádány a jejich vykonávání je zachováno v běžném vědomí.⁴²

- otázka „kdo?“: Týká se subjektu, nositele životního stylu. Existují tři typy subjektu: individuum, skupina a společnost. V případě skupiny se sledují odlišné rysy jako pohlaví nebo gender, věk, vzdělání, profese, zdravotní stav, rodinný stav, postavení v sociální struktuře společnosti.⁴³ Také je zde důležitá sociální role subjektu.
- otázka „kdy?“: Zabývá se dimenzí individuálního času, která se dělí na pracovní, vázaný a volný čas.⁴⁴ Díky vývoji životních stylů je zajímavá i dimenze historického času.
- otázka „kde?“ (a „s kým?“): Vysvětluje, že se každý životní styl odehrává v určitém prostoru, prostředí, tedy v životním prostředí.⁴⁵ Z pohledu fyzického prostředí existují dva hlavní životní styly, ve městě a na venkově. Člověk přitom dokáže měnit prostředí, ve kterém žije, ale také se nechat prostředím ovlivnit a sám se mu přizpůsobit.
- otázka „podle čeho?“: Ukazuje regulativy životního stylu člověka, jako je kultura, sociální normy, morálka, hodnoty, potřeby, idee.⁴⁶ Tedy všechna omezení, která brání člověku, aby žil přesně tak, jak by si přál.
- otázka „za kolik?“: Reprezentuje ekonomické životní podmínky, jež jsou spojené s životní úrovní.
- otázka „za čím?“: Odpovídá na směr, kterým člověk míří. Kam by se chtěl dostat, čeho bych měl dosáhnout. Její hlavní složkou je kvalita života.

Podle Duffkové ovlivňují životní styl dva faktory – vnější a vnitřní. Vnitřní se týká osobnosti člověka, vnější životních podmínek, které ho ovlivňují. Životní podmínky se skládají ze sedmi základních podmínek, jež mají zásadní vliv na život člověka. Geografické a ekologické podmínky se zabývají polohou prostoru, meteorologickými a klimatickými poměry, úrodností půdy či stupněm devastace krajiny.⁴⁷ Demografické podmínky jsou ovlivňovány přírodními a sociálními

⁴¹

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 55

⁴²

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 56.

⁴³

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 58.

⁴⁴

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 59

⁴⁵

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 59.

⁴⁶

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 64

⁴⁷

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 70.

faktory. Zahrnují migraci, hustotu osídlení či podoby vztahů. Sociálně-politické podmínky řeší sociální struktury a sociální stratifikace, sociálně-ekonomické a ekonomické se zabývají životní úrovní. Kulturní a obecně-ideové podmínky se věnují kultuře, hodnotám, hodnotové orientaci a společenským a skupinovým hodnotám a normám.⁴⁸ Dále máme technologické podmínky, které se zabývají „počítačovými“ a „nepočítačovými“ životními styly.

Poslední jsou biologické podmínky, které se věnují pohlaví, věku a zdraví člověka. Důležité je sociokulturní vnímání určitých biologických podmínek, jež představují například sex a gender.⁴⁹ Duffková proto mluví o modelu životního způsobu muže a modelu životního způsobu ženy. Model životního způsobu ženy popisuje jako přesun z modelu **žena-hospodyně** na způsob **žena-pracovnice**. V dnešní době je považován za vhodný i model **matka-samoživitelka**, který dříve tolerován nebyl. Stejný posun se odehrál i u mužů v případě **otců na rodičovské dovolené**.

Je třeba zmínit, že Duffková i Honzík použili oba jiný výraz. Duffková se vyjadřovala o životním stylu, zatímco Honzík o životním slohu. Který výraz je tedy vhodné používat? Podle Heleny Kubátové jsou sousloví jako „životní způsob“, „životní sloh“ a „životní styl“ synonyma, dokud nejsou vymezeny obsahy pojmů, které označují.⁵⁰ V marxistickém pojetí se například jedná o životní sloh, naopak Pierre Bourdieu mluví o životním stylu.

48

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 76.

49

DUFFKOVÁ, Jana a kol. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. s. 71.

50

KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. s. 20

4. Feminismus

4.1 Feminismus ve světě

Na feministickém hnutí je nejtěžší určit jeho počátek, avšak za zásadní mezníky jsou považovány boje amerických osad za nezávislost a francouzská revoluce. Prvním důležitým bodem bylo pro feministky zrovnoprávnění vzdělání. K otevření první střední školy pro dívky došlo v roce 1826 a to v Bostonu. Od roku 1865 fungoval v Poughkeepsie ve státě New York akademický program Vassar, který je považován za první vysokou školu pro ženy.⁵¹ Nebyla to však první vysoká škola, kde mohly ženy studovat. Již roku 1837 začala Oberinská vysoká škola v Ohiu přijímat první studentky.⁵² Jednalo se o zásadní posun pro feministické hnutí, neboť společné studium bylo jedním ze základních požadavků. V USA tedy první ženy promovaly ve čtyřicátých letech, v šedesátých letech pak v Paříži a v Curychu. V sedmdesátých letech přišly na řadu studentky ve Stockholmu, Cambridge, Bernu, Kodani, Oslu a Haagu.⁵³ Obyvatelky Rakousko-Uherska a Německa musely čekat ještě o něco déle, až do devadesátých let. Ruské studentky byly zpočátku nuceny studovat v západních zemích a první tři ženské vysoké školy zde vznikly až v roce 1910.

Kromě přístupu ke vzdělání bylo pro feministické hnutí důležité volební právo pro ženy. Nejjednodušší cesta k rovnoprávnosti žen čekala obyvatelky severských zemí. Ve Finsku získaly volební právo v roce 1905, v Norsku roku 1907.⁵⁴ V Německu se ženy začaly ucházet o volební právo na počátku 20. století. I přes různé náboženské a filosofické rozdíly mezi členkami aktivistických spolků získaly ženy volební právo již v roce 1918.⁵⁵ Rakousko-Uhersko byla země skládající se z mnoha národů, a proto měly ženy různých národností různé emancipační spolky. Až v roce 1888 vznikl Spolek pro vzdělávání žen, jehož členky založily ve Vídni gymnázium pro dívky. Poté vznikaly další a další ženské hnutí a organizace, žádající mimo jiné i volební právo. Úspěchu dosáhly až po skončení první světové války, kdy došlo k rozpadu Rakousko-Uherska a vzniklé státy během dvou let umožnily volit i ženám. Americké ženy se dočkaly volebního práva čtvrtého června 1920, kdy přijal americký Senát Devatenáctý dodatek k ústavě, který zajistil ženám volební právo.⁵⁶ I přes svou vzdělanost a podporu významných mužů měly velké problémy s

---

⁵¹

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 19

⁵²

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 19

⁵³

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 19

⁵⁴

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 23

⁵⁵

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 22

⁵⁶

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 21

prosazováním volebního práva Britky. Část jich mohla jít k volbám v roce 1918, všechny pak až roku 1928.⁵⁷ Ještě horší situace byla ve Francii. Zde sice první feministky působily již od francouzské revoluce, avšak od roku 1804 do počátku dvacátého století určoval právní postavení žen tzv. Napoleonův zákoník.⁵⁸ Na rozdíl od většiny ostatních evropských zemí, Francouzky nezískaly volební právo po první světové válce, kdy docházelo k revolučním změnám v celém světě, ale až po druhé světové válce v roce 1945.⁵⁹

Vývoj feminismu se v dnešní době dělí na několik fází. V první⁶⁰ fázi ženy bojovaly za svou emancipaci, za možnost vzdělávat se a za volební právo. Když těchto zásadních bodů dosáhly, započala v padesátých letech druhá⁶¹ fáze. Muži se vraceli domů z druhé světové války a ženy byly pomalu odsouvány znovu do domácností. Otcové zabezpečovali rodinu finančně, matky nechodily do zaměstnání a staraly se o děti. Tato situace se samozřejmě netýkala všech zemí, výrazná byla například ve Spojených státech amerických. Betty Freidan popsala situaci, v níž se ženy nacházely a problémy, s nimiž v domácí a pracovní sféře bojovaly, v knize *The Feminine Mystique* z roku 1963⁶². Věnovala se v ní důležitému tématu, kterým byl tzv. problém beze jména. Ten se dotýkal velké části tehdejších amerických žen, které trpěly úzkostí a problémy s vlastní identitou. Společnost je vnímala mnohdy pouze jako matky a manželky. I když ženy již mohly získat vzdělání a díky němu pak práci, mnohé stále volily cestu manželství. Rozvoji kariéry se totiž často věnovaly neprovdané ženy a být neprovdaná znamenalo v padesátých letech být nešťastná. Provdané ženy totiž byly šťastné, a i když nebyly, s nikým o tom nemluvily. Proto podle Friedan nikdy nezjistily, že nejsou samotné nešťastné v manželství. Díky tomu se ženy staly obětí mýtu⁶³, dostaly se do začarovaného kruhu, aniž by si to uvědomovaly. A jelikož bloudí v začarovaném kruhu, nemůžou se z něj vymotat a snaží se dostat předstávám, jaký o jejich životě má společnost.

The Feminine Mystique byla důležitou knihou pro ženy v šedesátých a sedmdesátých letech a i ona pomohla s uvolněním atmosféry. Americká společnost tehdy žila hnutím hippies, studentskými bouřemi a masovými pochody proti rasismu a homofobii.⁶⁴ V sedmdesátých letech se

---

57

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 21

58

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 22

59

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 22

60

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 34

61

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 34

62

OSVALDOVÁ, Brabora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 34

63

OSVALDOVÁ, Brabora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 34

64

OSVALDOVÁ, Brabora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 34

americké feministky začaly ve svých knihách věnovat mateřství. Ve stejné době se také poprvé objevil pojem tzv. gender studies a feminismus se stal součástí skript na univerzitách. Vznikly první katedry women's studies a men's studies⁶⁵ a zároveň se začaly objevovat nové a nové odnože feminismu.

4.2 Feminismus v českých zemích

Počátky feministických hnutí v českých zemích lze datovat od revolučního roku 1848, což způsobil rozvoj společenského a kulturního života, kterého se účastnily i ženy. Témata, jimž se v té době věnovaly, byla rodina a domácnost, mateřství, vlastenectví a vzdělání – přesně v tomto pořadí.⁶⁶ Jednou z prvních dam, která propagovala lepší vzdělání žen, byla Magdalena Dobromila Rettigová. Podporovala dívky ve výuce vaření, domácích pracích a také české literatury.⁶⁷ Vzorem pro ostatní byla v 19. století Božena Němcová. Prezentovala se jako svobodná tvůrčí žena, jež má právo na lásku a erotiku. Dokonce kritizovala i institut manželství. Často navštěvovala schůzky českých ženských hnutí a dopisovala si s významnou francouzskou feministkou George Sand. Zásadním pokrokem ve vzdělání českých dívek bylo založení šestileté Městské vyšší dívčí školy v Praze roku 1863.⁶⁸ Jednalo se o první dívčí vyšší školu v Rakousku a vyučovacím jazykem byla čeština. Za ženskou emancipaci bojovali v období obrození i muži, nejvýznamnějším z nich byl Vojta Náprstek, který strávil deset let v Americe a později pořádal přednášky pro české ženy o amerických novinkách. Vyprávěl jim o šicím stroji, o kleštích na cukr či o posteli na kolečkách. Brzy se kolem něj vytvořil okruh žen, jež se od roku 1865 oficiálně stýkaly pod názvem Americký klub dam.⁶⁹ Náprstek kladl důraz na vzdělávání žen, zpřístupnil jim svou rozsáhlou knihovnu a nechal zřídit čítárnu knih a časopisů. Členkami klubu bylo mnoho významných Češek, například Karolína Světlá, Eliška Krásnohorská, Věnceslava Lužická, Sofie Podlipská, Marie Riegrová atd.⁷⁰ Rakouská vláda nechala klub roku 1870 zrušit, avšak brzy došlo k jeho obnovení a to pod jménem Bývalý americký klub dam.

V roce 1871 vznikl Ženský výrobní spolek český, který založila Karolína Světlá a spolu s ním i školu zaměřenou na výuku praktických předmětů.⁷¹ Velkou podporu měla činnost spolku

⁶⁵

OSVALDOVÁ, Brabara. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 36

⁶⁶

BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše a MUSILOVÁ, Dana. *Iluze spásy, České feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice: Bohumír Němec – VEDUTA, 2011. s. 27

⁶⁷

BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace v Čechách*. Praha: Libri, 2005. s. 16

⁶⁸

MALÍNSKÁ, Jana. *Do politiky prý žena nesmí – proč?* Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. s. 25

⁶⁹

BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace v Čechách*. Praha: Libri, 2005. s. 82

⁷⁰

OSVALDOVÁ, Brabara. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 26

⁷¹

v českých novinách, které o nich psaly kladně a nechávaly členky spolku psát si vlastní články. Karolína Světlá se na konci 19. století po celých 37 let věnovala redigování časopisu Ženské listy, do kterého přispívala většina významných českých spisovatelek. Na přelomu 60. a 70. let se objevil nápad na vydávání prvního českého ženského časopisu, jenž měl vycházet jako příloha časopisu Květy. Ženské listy začaly v roce 1871 vycházet, časopis Květy ale záhy změnil majitele a ten už s ženskou přílohou nepočítal. Věnceslavě Lužické se však nápad na vydávání ženského časopisu zalíbil, a tak první číslo Ženských listů – časopisu pro záležitosti žen a dívek československých vyšlo v 1. ledna 1873.⁷² Roku 1875 jej koupil Ženský výrobní spolek český a jeho redaktorkou se stala Eliška Krásnohorská. Krásnohorská se mimo své ostatní aktivity přes dvacet let snažila o založení prvního českého ženského gymnázia, což se jí roku 1890 povedlo a bylo otevřeno gymnázium Minerva.⁷³ Z absolventek se stávaly první české učitelky, z některých se staly studentky Karlovy univerzity. Povoleno studovat vysokou však měly od rakouských úřadů až 23. března 1897.⁷⁴ Ženy si mohly vybrat mezi filosofií, filologií a medicínou. Možnost přihlásit se na práva dostaly až po první světové válce. V červnu 1901 obdržela první žena, Marie Zdenka Baborová, doktorát z filosofie.

Mezi hlasité zastánce ženské emancipace se řadil i T. G. Masaryk a jeho žena Charlotte. Charlotte Garrigue-Masaryková přeložila Poddanství žen od Stuarta Milla, pracovala v různých ženských spolcích a byla členkou sociálně demokratické strany. Masaryk se zase vyjadřoval k tématu ženské otázky takto: „*V otázce tzv. ženské neběží, a nikdy neběželo, jen o ženu, nýbrž zároveň a stejnou měrou o muže. Otázka ženská – je otázkou mužskou, otázka mužská – je otázkou ženskou.*“⁷⁵ Měl zajímavé názory týkající se celibátu a asketismu. Považoval za problém celibát, kněží by se totiž chovali v manželství mravněji než ostatní. Odsuzoval nemorální chování mužů, kteří se žení pro peníze a manželky využívají. V roce 1903 vznikl v Praze Ženský klub český. Založila jej Tereza Nováková spolu s Františkou Plamínkovou a dalšími aktivistkami. Klub zřídil jídelnu s levnou stravou, ubytovnu pro ženy v materiální a sociální nouzi a soukromou i veřejnou knihovnu.⁷⁶ Členky také v klubu pořádaly přednášky týkající se tabuizovaných témat, jako byly partnerské intimnosti, pohlavní nemoci či prostituce. Jedním z cílů klubu bylo dosáhnout volebního práva pro ženy, kvůli němuž byly pravidelně zasílány petice do vídeňského parlamentu.

BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace v Čechách*. Praha: Libri, 2005. s. 104

72

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 27

73

BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše a MUSILOVÁ, Dana. *Iluze spásy, České feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice: Bohumír Němec – VEDUTA, 2011. s. 140

74

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 27

75

MASARYK, Tomáš Garrigue. *Otázka sociální: Základy marxismu filosofické a sociologické*. Praha: Masarykův ústav, 2000. s. 445

76

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 29

V roce 1905 proběhlo v Praze mnoho schůzí a několik demonstrací za volební právo pro ženy. V roce 1907 byl zavedený dlouho očekávaný nový volební zákon. Bohužel nepřinesl změny, které české ženy očekávaly. Připravil totiž o volební právo i šlechtičny, které tuto možnost měly po staletí. Nejvíce se situace dotkla učitelek, které byly velmi vzdělané, a i přesto byly pro stát na úrovni mentálně postižených lidí a trestně odsouzených, neboť jim bylo stále odepíráno jít k volbám. Ženy, jež platily daně, mohly od třiceti let volit do obecních zastupitelstev. Františka Plamínková navíc objevila malou nesrovnalost v paragrafech, podle které mohly ženy platící daně volit a zároveň být sami voleny do zemského sněmu. V roce 1908 proto české aktivistky vybraly první ženskou kandidátku, která bohužel zvolená nebyla. V dalších volbách se pak kandidovat rozhodla autorka divadelních her a románů Božena Viková-Kunětická.⁷⁷ Kunětická ve volbách uspěla a v roce 1912 stala se první poslankyní českého sněmu a první poslankyní ve střední Evropě. Po vzniku Československé republiky v roce 1918 pak byla Kunětická spolu s Krásnohorskou jako první žena jmenována členkou České akademie věd a také zvolena do senátu.⁷⁸ Druhou českou senátorkou se poté stala Františka Plamínková.

Františka Plamínková je jednou z nejvýznamnějších českých feministek. V roce 1918 vstoupila do Čs. strany národně socialistické, za kterou byla zvolená do pražského městského zastupitelstva a roku 1925 se úspěšně ucházela o post senátorky.⁷⁹ Věnovala se sociálním otázkám (poradny pro ženy, reforma školství či reforma ženského vězení)⁸⁰ a byla členkou různých mezinárodních ženských sdružení. Heslo Ženská emancipace (feminismus) se díky ní v roce 1907 objevilo v Ottově slovníku naučném. Formulovala v něm hlavní teze feministického myšlení, které platí dodnes. „*Hlavní složky hnutí emancipačního jsou:*

1. *úsilí o uvolnění individuální s praktickým požadavkem neomezovaného vzdělání pro ženy;*
2. *sociální a etické s požadavkem přístupu ke všem povoláním a oborů lidské práce, odstranění dvojí morálky, nuceného celibátu, prostituce;*
3. *politické, bojující za právo volného sebeurčení ve státě, tedy volební právo, změny některých zákonů;*
4. *rodinné, snažící se o mravní a právní rovnost v rodině, nezávislost hospodářskou a rodičovskou moc (...)*⁸¹

⁷⁷

BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše a MUSILOVÁ, Dana. *Iluze spásy, České feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice: Bohumír Němec – VEDUTA, 2011. s. 194

⁷⁸

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 31

⁷⁹

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 31

⁸⁰

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 31

⁸¹

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 18

Důvodem pro tyto složky je, že žena je především člověk, nejen manželka a matka. V Malém Ottově slovníku naučném z roku 1905 byl přítom feminismus definován takto: „*směr zastávající se rozšíření práv ženy občan. i polit., úplné její rovnoprávnosti s muži*“;⁸² Práce, které Plamínková publikovala, značně ovlivnily Miladu Horákovou. Během heydrichiády byla zatčena, deportována do Terezína a 30. června 1942 popravena na Kobylišké střeľnici.⁸³

Ženy v Československu získaly volební právo v roce 1920, což potvrzoval paragraf 106 první ústavy.⁸⁴ Po válce začaly pronikat do mnohých zaměstnání, ve kterých předtím nepůsobily a několik žen bylo zvoleno do parlamentu a senátu. Významnou feministkou poválečného období byla Františka Zemínová. Zemínová byla členkou národněsocialistické strany a od vzniku republiky také poslankyní. Do roku 1939 stála v čele Ústředí žen při národněsocialistické straně⁸⁵ a působila jako redaktorka v Českém slovu. Po druhé světové válce se stala znovu poslankyní, avšak po únoru 1948 podala demisi. V roce 1950 byla obžalována z protistátní činnosti a odsouzena na dvacet let. Propustily ji roku 1960.

Zemínová nebyla jedinou ženou, která podala únorovým převratu demisi. Stejně se rozhodla i Milada Horáková. Horáková vystudovala právnickou fakultu UK a již během studií pracovala v Ženské národní radě. Jako poslankyně bojovala za ženskou rovnoprávnost, přesněji za jejich občanskou rovnoprávnost, neboť mnohé ženy – matky měly problémy s profesionálním uplatněním. V období okupace během druhé světové války byla členkou Petičního výboru Věrní zůstaneme, za spolupráci s odbojem byla vězněna.⁸⁶ Po válce se stala předsedkyní Rady československých žen, po komunistickém převratu se vzdala svého poslaneckého mandátu. V roce 1949 byla uvězněna, o rok později popravena.

Za další významnou českou feministku je považována Milena Jesenská. Vystudovala gymnázium Minerva, kde začala se svým psaním. Od roku 1919 přispívala do novin módními referáty či fejetony o postavení žen ve společnosti. Později vydala dvě sbírky svých fejetonů pojmenované *Cesta k jednoduchosti* a *Člověk dělá šaty*.

Období druhé světové války znamenalo přerušení propagování ženských hodnot, stejný osud čekal Československé ženy i ve čtyřicetiletém období socialismu. Od února 1948 se bojovalo proti třídním rozdílům, proti vyššímu nepříteli. Všechna ženská hnutí, jenž do té doby existovala, byla

---

82

ŠUBERT, František Adolf. *Malý Ottův slovník naučný*. Praha: J. Otto, 1905. s. 687

83

BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše a MUSILOVÁ, Dana. *Iluze spásy, České feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice: Bohumír Němec – VEDUTA, 2011. s. 228

84

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 37

85

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 37

86

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 38.

zrušena a vznikl Československý svaz žen. V totalitní společnosti platila dělba práce podobně jako v demokratické. Ženy chodily do práce, aby mohly budovat socialismus, ale živitelem rodiny byl často stále muž. Podstatným úkolem žen zůstávala péče o domácnost, děti a manžela. K pojmu feminismus se přistupovalo jako k výmyslu kapitalistické společnosti, o čemž vypovídá jeho z Příručního slovníku naučného z roku 1962: „burž. ženské hnutí, které usiluje o rovnoprávnost žen, ale neodhaluje podstatu závislého postavení žen za kapitalismu.“⁸⁷

Po roce 1989 se feminismus stal tématem, o kterém bylo možné diskutovat. Vzhledem k tomu, že jsme však čtyřicet prožili v nedemokratickém státě, věnujeme se otázkám, které jsou na Západě probírány již dlouhou dobu.

87

PROCHÁZKA, Vladimír. *Příruční slovník naučný*. Praha: Československá akademie věd, 1962, s. 712

5. Zobrazení ženy v médiích

Gilles Lipovetsky píše v knize *Třetí žena* z roku 1997, že již posledních sto let slouží k prosazování estetických norem ženský tisk. Dříve o ženské kráse psali básníci a romanopisci, popřípadě o svém vzhledu debatovaly samy ženy. S příchodem ženských časopisů se vše změnilo. V roce 1879 vzniká ve Francii *Le Petit Écho de la mode*, který má v roce 1893 náklad 200 000 výtisků a roku 1930 již více než milion.⁸⁸ Ve Spojených státech vzniká *Harper's Bazaar* už v roce 1867 a *Vogue* roku 1892. Oba fungují s úspěchem dodnes. Do roku 1900 časopisy radí pouze v oblasti oblékání, po první světové válce se více věnují i kosmetice. Na začátku století se také objevují v časopisech fotografie modelů. Roku 1937 vychází ve Francii čtrnáctideník *Marie-Claire*, který je levný a na jeho titulní straně je pohledná, nalíčená dívka. Cílí na moderní ženy, které touží po seberealizaci.

Se vznikem dámských časopisů byly ženy všech společenských vrstev informovány o poslední módě a od třicátých let dokonce v oblasti líčidel. Podle Lipovetského se žena v 19. století narodila krásná či naopak nehezká a malovat se nemohla, neboť by byla spojována s lidmi s nejnižší společenské vrstvy. S příchodem časopisů však začalo být používání líčidel povolené, ba přímo doporučované pro všechny společenské vrstvy. Žena by totiž měla chtít vypadat krásně, či přímo má za povinnost upravit svůj vzhled k dokonalosti. Ženská periodika a s nimi spojená reklama prezentovala ve svých článcích krásné, mladé dívky s dokonalou postavou. A jelikož každá žena takto nevypadá, měla by se líčit, krásně oblékat a cvičit. Jinak nebude odpovídat ideálu krásy. Od první poloviny 20. století dochází v ženských časopisech ke změnám. Žena by měla být osobnost a oblékat si, co se jí líbí.⁸⁹ V šedesátých letech pak módů zásadně ovlivňovaly subkultury, jako byly hippies, později punk, atd. Lipovetský zdůrazňuje, že ženy jsou ovlivňovány dámskými magazíny, ale obvykle je inspirují ty modelky, kterým se jsou schopny podobat. Samy si vyberou v časopisech kousky oblečení či druh líčení, který se jim líbí a svým vlastním způsobem je na sebe aplikují.

Co se týče časopisů zaměřených na ženy před rokem 1989, podle Barbary Köpplové nepodporovaly slzavé příběhy zklamaných manželek či telenovely budovatelské úsilí. Podobné články, týkající se žen či dospívající mládeže, byly v období normalizace považovány za triviální produkci, které se čtenář s dobrým vkusem nevěnuje.⁹⁰ Zásadní články týkající se postavení ženy ve společnosti začaly vycházet v roce 1992 v časopise *Respekt*. Týkaly se nerovnosti platů mezi

---

⁸⁸

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, s. 148.

⁸⁹

LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena*. Praha: Prostor, s. 157.

⁹⁰

KÖPPLOVÁ, Barbara. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál, s. 88

pohlavími, nízkým zastoupením žen v parlamentu a také sexuálního obtěžování.⁹¹ Ve stejném roce vychází v týdeníku Reflex dvoustránková příloha ONA, která se věnovala významným tématům, jako je násilí na ženách či interupce. Ještě v témže roce se však rubrika přejmenovává na MADAM R a věnuje se kosmetice, sexuálnímu životu apod., spadá tedy obsahem mezi průměrné ženské časopisy. V příští roce i tato rubrika končí.

Nejvíce se ženám věnují přímo ženské časopisy jako je Vlasta a Praktická žena a společenské časopisy jako je Story nebo i Květy. Problémem společenských časopisů je jejich definice, neboť by je měly číst obě pohlaví, ale převážně je kupují ženy. Časopisy cílící na mladší věkovou skupinu se věnují kosmetice, vztahům a sexu, zvířatům a celebritám. Časopisy pro starší ženy publikují články o péči o tělo, dětech, vaření a záhradkaření a horoskopy a křížovky. V obou typech se objevují rozhovory s celebritami, informace ze společnosti a životní příběhy obyčejných lidí.⁹² Žena měla být pracovitá, zručná, milovat svoji rodinu a ctít smysl pro povinnost. O rovnoprávnosti a toleranci k menšinám pak píše české mutace Elle, Cosmopolitan, Harper's Bazaar i česká Betty. Podle Barbory Osvaldové však časopisy sice píše o feminizmu, ale zároveň stále kladou důraz na vzhled ženy.

6. Časopis Květy v analyzovaných letech

Najít bližší informace k časopisu Květy v analyzovaných ročnících byl problém. V roce 1985 nebylo možné ani najít členy celé redakce, v týdeníku byl jmenován jen šéfredaktor a zástupce. V roce 1995 seznam redaktorů figuroval, dokonce i jméno ředitele společnosti Květy české, která jej vydávala. Jedná se Jaroslava Těšínského, který dnes pořádá Českého slavíka.

Zjištění informací o redaktorech v roce 1985 bylo obtížné. Články, které jsem ve své práci analyzovala, byly obvykle podepsány pouze iniciály. V některých případech byly jména autorů celá, avšak nepovedlo se k nim najít bližší informace. Snažila jsem se tedy vypsát alespoň ty členy redakce, kteří do časopisu přispívali pravidelně.

S nástupem normalizace se v roce 1970 stal šéfredaktorem časopisu Květy Milan Cedr. Cedr byl aktivním členem komunistické strany a publicistickým specialistou v oboru kosmonautiky. Narodil se roku 1950 v Dačicích a roku 1950 absolvoval právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze.⁹³ Kromě práce v časopise byl také stálým spolupracovníkem televize a napsal jedenáct knih

⁹¹

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 64

⁹²

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. s. 74

⁹³

TOMEŠ, Josef, a kol. *Český biografický slovník XX. století: I. Díl: A-J*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1999. s. 175 ISBN

o kosmonautice. Funkci šéfredaktora Květů opustil v roce 1989, kdy došlo ke změně režimu.

Redaktorem časopisu byl od roku 1974 do roku 1989 také Petr Hájek, který později působil jako tiskový mluvčí bývalého prezidenta Václava Klause. Hájek se narodil v roce 1951 a roku 1979 absolvoval studium scenáristiky a dramaturgie na FAMU v Praze.⁹⁴ Po Sametové revoluci založil týdeník Reflex a několik let v něm zastával funkci šéfredaktora.

V kontextu Petra Hájka je zajímavá osoba Jiřího Fleyberka, neboť působil jako redaktor v časopise Květy a později založil se svými kolegy Petrem Hájkem a Andrejem Šťastným časopis Reflex.⁹⁵

Ve vydání z roku 1995 psaly velkou část článků ženy. Hana Procházková se věnovala velmi často tématu módy, Jana Hájková a Eva Hirschová pak článkům jinak blízkým ženám. Bohužel jsem o nich nikde nebyla schopná najít žádné informace.

80-7185-248-7

94

TOMEŠ, Josef, a kol. *Český biografický slovník XX. století: I. Díl: A-J*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1999. s. 400

95

KULÍK, Vladimír. *Proměny obsahu týdeníku Reflex pod vedením jednotlivých šéfredaktorů*. Praha, 2014. s. 6. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií.

7. Móda

Podle Gilla Lipovetského lze o módě v moderním slova smyslu mluvit od druhé poloviny 19. století⁹⁶, kdy díky výraznému technickému pokroku došlo ke změně výroby a šíření módy. Od tohoto období až po šedesátá léta 20. století se jedná o „módu jednoho sta let“⁹⁷. V šedesátých letech docházelo v módě k zásadním změnám, neboť ji ovlivňovaly nově vzniklé subkultury. Také se mnoho prvků pánského oblečení, jako jsou kalhoty, džíny, kravata apod., stalo trvalou součástí dámského šatníku.

Lipovetsky si je vědom toho, že rozdíly mezi pohlavími se zmenšují, avšak považuje za nereálné, aby jednoho dne úplně vymizely. Ženy sice převzaly velkou část pánského šatníku, muži však nikoliv. Mohou dnes sice nosit dlouhé vlasy a náušnice, ale stále není obvyklé, aby muži oblékali sukně a šaty. Proniknutí šatů do pánského šatníku je oním prvkem, o kterém Lipovetsky pochybuje nejvíce. Ženy a šaty jsou totiž na Západě spojovány přes pět set let. I když tedy ženy od šedesátých let stále více kupují kalhoty, poptávka po sukních a šatech neupadá. Například francouzské ženy si v roce 1985 koupily 19,5 milionu kalhot, ale také 37 milionů šatů a sukní.⁹⁸ Bude zajímavé zjistit, jak byla pojmána dámská móda v analyzovaných vydáních časopisu. Nicméně tyto čísla dokazují, že ženy přes možnost obléci si kalhoty, na sukně a šaty nezanevřely. Stejný osud potkal i líčidla. Některé ženy je stále používají, protože jim dávají možnost změnit za malý okamžik jejich styl. Stále přitom mají možnost líčidla nepoužívat, a proto se jimi necítí svazovány. Důležitý je i rozdíl mezi ženským a mužským pohledem na jejich vlastní těla. Pro muže představuje problém například rostoucí břicho a postupující pleš. Pro ženy se jedná o mnoho problémů v určitých životních fázích. V pubertě je trápí spolu s chlapci akné, po čtyřicítce vrásky. Muži i ženy hubnou a cvičí, aby měli pevné břicho, menší zadek či štíhlé paže. I přes snahu mnohých časopisů a módních kampaní, které oslavují ženská těla různých tvarů, nelze říci, že by kult štíhlosti vymizel.

Lipovetsky si pokládá otázku, jaký je tedy účel přejímání prvků oblékání jiného pohlaví a následně si na ni sám odpovídá: „(...) ženy sice nosí kalhoty, ale nesnaží se podobat mužům, nýbrž nabídnout jiný obraz ženy, ženy svobodnější ve svých pohybech, uvolněnější a více sexy“⁹⁹. Podle

⁹⁶

LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2010. s. 102.

⁹⁷

LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2010. s. 102.

⁹⁸

LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2010. s. 205.

⁹⁹

LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2010. s. 212.

Lipovetského například některé ženy s radostí převzaly mnohé mužské módní prvky, to však neznamená, že by chtěly vypadat stejně jako muži.

8. Metodologie

8.1 Kvalitativní výzkum

Podle metodologa Johna W. Creswella zní definice kvalitativního výzkumu takto: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociální nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“¹⁰⁰ Na jeho počátku si výzkumník zvolí téma a k němu příslušné základní otázky. Otázky je možné v průběhu výzkumu modifikovat či doplňovat, proto je považován za pružný typ výzkumu. Za základní přístupy kvalitativního výzkumu považuje Hendl tyto:

- případová studie – zabývá se detailním studiem jednoho či několika málo případů. Jedná se o sběr velkého množství dat od jednoho nebo mála jedinců a zachycení složitosti zkoumaného případu.¹⁰¹
- etnografický výzkum – klade si za cíl získání obrazu určité skupiny. Nikoliv však cizí, ale skupiny ve vlastní společnosti.¹⁰²
- zakotvená teorie – jedná o strategii výzkumu a analýzu získaných dat.¹⁰³ Podrobněji ji popíši níže, kde jí patří celá podkapitola.
- fenomenologické zkoumání – Hendl jej definuje jako popis a analýzu prožité zkušenosti, jenž má specifický fenomén a týká se určitého jedince či skupiny.¹⁰⁴
- biografický výzkum – týká se jedince či malé skupiny. Odlišuje se od autobiografie tím, že interpretuje průběh života jedince nějakou jinou osobou.¹⁰⁵

---

¹⁰⁰

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 46

¹⁰¹

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 102

¹⁰²

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 121-122

¹⁰³

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 127

¹⁰⁴

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 130

¹⁰⁵

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 132

- zkoumání dokumentů – lze použít v kvalitativním i kvantitativním výzkumu. Za dokumentu jsou považovány knihy, obrazy, fotografie i filmy. Výhodou výzkumu je, že data během let nepodléhají zkreslení, zůstávají stejná.¹⁰⁶
- historický výzkum – zabývá se fenomény, jenž se odehrály v minulosti. Klade značný důraz na historické pozadí případu, jenž je zkoumán.¹⁰⁷
- akční výzkum – na jeho průběhu se podílí i zkoumaní jednotlivci. Je důležité, aby postavení výzkumníků i zkoumaných bylo rovnocenné, téma výzkumu bylo praktické a samotný výzkum působil jako proces učení a změny.¹⁰⁸
- kritický výzkum – je podobný akčnímu výzkumu, také má za účel změnu. Snaží se osvětlit mýty, iluze, ukázat lidem jiné cesty.¹⁰⁹

8.2 Zakotvená teorie

Zakotvenou teorii vyvinuli Anselm Strauss a Barney Glaser. Strauss byl zástupcem symbolického interakcionismu a pragmatismu v tradici chicagské sociologické školy, proto mu byla blízká kvalitativně-interpretací metodologie.¹¹⁰ Glaser studoval na Kolumbijské univerzitě a věnoval se kvantitativní metodologii a kritickému racionalismu.¹¹¹ Vzhledem k těmto rozdílům v jejich výzkumných způsobech spolu vydali v roce 1967 svoji jedinou společnou knihu *The Discovery of Grounded Theory* a poté se jejich cesty rozešly.

V případě použití zakotvené teorie je nutné určit si hned na začátku výzkumnou otázku, jejíž odpověď by měla po dokončení výzkumu přinést řešení daného problému. Je velmi důležité ohraničit si velikost zkoumaného aspektu a správně položit otázku. Podle Anselma Strausse a Juliet Corbin je třeba dbát na teoretickou citlivost, která ukazuje na osobní schopnost výzkumníka objevit jemné detaily ve významu údajů¹¹². Skládá se z literatury, kterou badatel četl či z profesních zkušeností, jež získal v případě, že pracuje v oboru blízkém zkoumanému problému. Dále sem patří osobní zkušenosti a samotná analýza. Část zmíněných faktorů jsou čistě subjektivní faktory, a proto je třeba pravidelně si vytvářet odstup a udržovat skepticismus, aby byla udržena rovnováha mezi

¹⁰⁶

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 134

¹⁰⁷

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 140

¹⁰⁸

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 142

¹⁰⁹

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 143

¹¹⁰

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 247

¹¹¹

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 247

¹¹²

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 27

tvůrčností a vědou.

V případě, že má výzkumník připravené vše, co je zmíněno v předchozím odstavci, dochází ke kódování. Strauss a Corbin popisují tři typy kódování, jenž mohou být používány společně, ale také nemusí či je dokonce možné mezi nimi přecházet. V následujících podkapitolách je detailněji rozepíší.

Otevřené kódování

K otevřenému kódování dochází hned na počátku výzkumu. „*Otevřené kódování lze aplikovat různým způsobem. Lze kódovat slovo po slovu, podle odstavců, anebo podle celých textů a případů.*“¹¹³ Přiřazování označení jednotlivým datům se nazývá určování pojmů. Po něm přichází na řadu určování kategorií, do kterých se jednotlivé pojmy dělí, neboť jich mohou být i stovky. Tento proces se nazývá kategorizace.¹¹⁴ Kategorie je možné dále rozvíjet tak, že jsou podle svých vlastností rozděleny na jednotlivé dimenze. Tak lze získat nejen seznam kategorií, ale i jejich vlastností a dimenzí. Účelem otevřeného kódování je vždy tematické rozkrytí textu.

Axiální kódování

Strauss a Corbinová definují axiální kódování takto: „*Soubor postupů, pomocí nichž jsou údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi. To se činí v duchu kódovacího paradigmatu, které zahrnuje podmiňující vlivy, kontext, strategie jednání a interakce a následky.*“¹¹⁵ Při tomto typu kódování dochází ke zvažování příčin a důsledků, podmínek a interakcí, strategií a procesů. Vznikají osy, které propojují jednotlivé kategorie a výzkumník může najít další, nové kategorie a koncepty.¹¹⁶ Odkrytí vztahů mezi kategoriemi není jednoduché, je nutné použít teoretický rámec, jenž vychází z kódovacího paradigma. Jeho zjednodušená forma vypadá takto: **příčinné podmínky** → **jev** → **kontext** → **intervenující podmínky** → **strategie jednání a interakce** → **následky**¹¹⁷. Příčinné podmínky představují události či případy, díky nimž vzniká jev. Jev je ústřední myšlenkou či událostí, která je identifikována otázkou „Čeho se údaje týkají?“¹¹⁸ Kontext je souborem všech vlastností týkajících se jevu a jejich určení na dimenzionálních škálách. Intervenující podmínky

---

113

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 251

114

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 27

115

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 70

116

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2006. s. 252

117

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 72

118

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 72

ovlivňují strategii jednání nebo interakce, představují širší strukturní kontext jevu¹¹⁹ Strategie jednání a interakce se týká zvládnání, ovládnání, vykonávání nebo reagování na určitý jev. Následky pak představují jednání či interakci na reakci jevu.

Selektivní kódování

Jedná se o poslední typ kódování, ke kterému dochází na konci výzkumu. Čerpá z axiálního kódování, které je pro selektivní kódování základem. Jeho cílem je vyhledat hlavní témata a kategorie, které se stanou později ústředním bodem nově vzniklé teorie.¹²⁰ Ve chvíli, kdy je vytvořena síť kontaktů mezi kategoriemi, sběr dat končí. Důležité je, aby byl proces pružný, tedy aby se dalo jednoduše předkládat nové otázky a plynule přesouvat z témat na téma. Na závěr probíhá integrace, komplexní organizace jednotlivých částí teorie.¹²¹

119

STRAUSS, Anselm a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999. s. 75

120

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. s. 254

121

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. s. 255

9. Praktická část

Pro vypracování praktické části bakalářské práce jsem použila zakotvenou teorii, která patří mezi kvalitativní výzkumné metody. Pročetla jsem 52 vydání časopisu Květy z roku 1985 a poté roku 1995. Ve vydání z roku 1985 jsem analyzovala rubriky týkající se kultury a aktualit, pak také týkající se módy. Ve vydání z roku 1995 jsem se věnovala rubrice Týden ve společnosti a Svět kolem nás, pak také nepravidelně se vyskytující rubrice týkající se módy a kosmetiky a článkům o cvičení či správném životním stylu. Po uvážení jsem se rozhodla věnovat i stránkám týkajícím se sexualitě, pornografií a prostituci.

Výzkumný problém

Výzkumný problém zahrnuje analýzu témat, které jsem si zvolila a jevů, které se jich týkají. Výsledek budu srovnávat s životním stylem ženy, jak jej popisuje Duffková a se zobrazením ženy v časopisech, jak jej zmiňuje Lipovetsky a Osvaldová.

Výzkumné otázky

Jak se změnilo zobrazení životního stylu ženy mezi rokem 1985 a 1995?

Odpovídá obsah zobrazení stylu ženy?

Odpovídá obsah zobrazení ženy v časopisech, jak jej definoval Gilles Lipovetsky?

Výzkumná jednotka

Výzkumnou jednotkou je ročník 1985 časopisu Květy a ročník 1995 stejného periodika. Tyto ročníky jsem vybrala proto, že mi přišlo zajímavé porovnat rozdíly mezi polovinou 80. a polovinou 90. let. Mým cílem tedy bylo zjistit, jak se tyto zásadní změny projeví v obsahu vybraného týdeníku.

Průběh výzkumu

Pro vypracování své bakalářské práce jsem použila zakotvenou teorii a pro zpracování vzorků metodu trojího kódování. Po zpracování analýzy jsem provedla komparaci výsledných poznatků.

10.1 Otevřené kódování – časopis Květy, ročník 1985

Pro zpracování ročníku 1985 jsem analyzovala pravidelně se vyskytující rubriky týkající se společenských událostí a kultury a módní rubriku. Dále také nepravidelně vycházející rubriky týkající se kosmetiky, cvičení a sportu.

Kategorie č. 1: Móda

Do kategorie móda jsem zahrнула všechny jevy, jenž se týkaly módy, ať už se jednalo o inspiraci či návrhy na ušití vlastních kousků oblečení. Pro tuto kategorii jsem vytvořila pět subkategorií, do kterých jsem rozdělila zjištěné jevy.

První kategorii jsem nazvala Ručně šité oblečení, neboť se skládá z jevů popisujících, jak si doma ušít, uplést či uháčkovat vlastní oblečení. Nejednalo se přitom pouze o oblečení pro ženy, ale i pro muže a děti. Druhá subkategorie, která se objevila, byla Inspirace zahraničím. Ve vydáních se pravidelně objevovala móda z ostatních socialistických zemí, jako bylo například Maďarsko, Ukrajina a Jugoslávie. Další subkategorii se stala Domácí móda, která byla vytvořena v českých družstevních závodech. Jednalo se o kousky, které si mohly dovolit všechny ženy, nebo se jimi alespoň inspirovat. Luxusnější socialistickou módu představoval salon Styl, kterému byla alespoň jednou za čtvrt roku věnována dvojstrana. Prostor byl věnován i módním přehlídkám místních oděvních družstev či škol. Následující subkategorii jsou Děti a muži, kam spadají jevy týkající se jak inspirace pro oblékání, tak i vzory k vytvoření si pěkných kousků doma. Poslední subkategorii je Materiál, kterých se týkal jevů popisujících látky a materiály, ze kterých je oblečení ušito. V období socialismu byl na materiál kladen obzvlášť důraz, časopis Květy měl dokonce nepravidelnou rubriku věnující se aktuálně používaným materiálům.

Příčinné podmínky: nová sezóna, módní přehlídky, změna ročního období

Jev: články o módě pro určitou sezónu, vzory na vestu, přehlídka salonu Styl, oblečení na lyžování, jugoslávská dámská móda, silvestrovská móda

Kontext: se začátkem sezóny přichází nové oblečení, ukázka módy pro zimní i letní sporty pro celou rodinu

Intervenující podmínky: vzory na pletení, avšak každá žena si neumí oblečení sama ušít/uplést/uháčkovat, prezentování módy ze socialistických zemí

Vlastnosti: dostupnost (vysoká – nízká), trendovost (vysoká – nízká), jednoduchost (vysoká –

nížká), pravidelnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: doporučení vybraného trendu, popis vyrobení si moderního kousku, ukázka trendů z jiné socialistické země, preferování české módy (vyrobené v oděvních družstvech)

Následky: propagace socialistické módy a oblečení šitého v družstvech, rodina se může při jakékoliv příležitosti obléci trendově

Vztah s kategoriemi: Péče o tělo, Sport

Kategorie č. 2: Zaměstnání

Kategorii Zaměstnání se skládá ze všech jevů, které popisují zaměstnání, jež ženy vykonávaly. Zde jsem vytvořila dvě subkategorie, které se nabízely pro zpracování výsledků. První jsem nazvala Obvyklá zaměstnání a zařadila jsem do ní všechny jevy týkající se obvyklých zaměstnání, které ženy v socialistické republice vykonávaly. Druhou jsem nazvala Specializovaná zaměstnání, která se týkala hlavně zvláštních oborů.

Příčinné podmínky: některé ženy se živí manuální prací, jiné působí na příklad v medicíně

Jev: texty o ženách pracujících v Tesle, články o členkách JZD či brusličkách

Kontext: ženy budují socialismus a pracují v JZD a dalších fabrikách, na druhou stranu pracují jako zubařky, lékařky a podobně

Intervenující podmínky: mužská odmítavost, nepodpora režimu

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: články informující o práci členek JZD, ale i o ženách laborantkách, lékařkách či klavíristkách

Následky: na ženy je vytvářen nátlak, aby pracovaly a zároveň byly i matkami

Vztah s kategoriemi: Sport

Kategorie č. 3: Péče o tělo

Do této kategorie jsem zařadila všechny jevy týkající se kosmetiky, líčení, účesů, ale i cvičení pro zpevnění těla. Vytvořila jsem několik subkategorií, neboť se jedná o rozsáhlou kategorii. První subkategorii jsem nazvala Péče o pleť. Skládá se z jevů popisujících péči o ženskou pleť, tedy čištění pleti, prvních vrásek či chyb při líčení. V časopise v období socialismu nevycházely rady, jak se správně líčit, jednalo se hlavně o přirozenou péči o pleť. O použití domácích masek, o masáže pleti a podobně. Druhou subkategorií jsou Účesy. Zahrnuje jevy, které se týkají správného účesu pro různé tvary obličeje či nového účesu na léto. Třetí subkategorie se jmenuje Cvičení. Obsahuje prvky týkající se cvičení pro pevnou postavu, proti únavě či na boky a stehna. Poslední kategorie se nazývá Rady a shromažďuje jevy, které radí čtenářkám, jak dobře spát či jak si spravit špatné trávení.

Příčinné podmínky: ženy chtějí být pohledné, zdravé, vitální

Jev: články o péči o pleť, typy jak používat líčidla

Kontext: důraz na zdraví a určitý vzhled

Intervenující podmínky: ženy chtějí vypadat tak, jako jim články doporučují

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), náročnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: typy a návody, informování

Následky: osvěta, propagace kosmetiky, inspirace

Vztah s kategoriemi: Zaměstnání, Péče o tělo, Móda

Kategorie č. 4: Sport

Kategorie sport se skládá s jevů, které jsou spojeny se sporty vykonávanými ženami. Jedná se o menší skupinu jevů, a proto jsem vytvořila pouze dvě subkategorie. První se jmenuje Aerobik, neboť byl v té době prezentován jako sport pro ženy. Druhou subkategorii jsem nazvala Sporty a zahrnula do ní všechny jevy týkající se spartakiády, lyžování či tenisu.

Příčinné podmínky: popularita/rozmach aerobiku, úspěch československých tenistek, konání spartakiády

Jev: články o propěšnosti aerobiku, reportáže ze cvičení žen na spartakiádu, storcky o tenistkách

Kontext: ženy všech věkových kategorií se účastnily spartakiády, aerobik je moderní a dostupný

Intervenující podmínky: dostupnost sportu, ideologický aspekt spartakiády

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), obtížnost (vysoká – nízká), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: reportáže ze spartakiády, aerobik a lyžování presentováni jako zdraví prospěšné činnosti

Následky: propagace spartakiády, zdůrazňování zdravého životního stylu

Vztah s kategoriemi: Móda, Zaměstnání

Kategorie č. 5: Prostituce

Tato kategorie je nejmenší, ale bylo třeba ji zahrnout. Skládá se z jevů, které se týkají prostituce v kapitalistických zemích. Zde není třeba vytvářet žádnou subkategorie, skládá se pouze z jevů popisujících dívky, které jsou nucené žít se jako striptérky či prostitutky v kapitalistických zemích. Prostituce je v časopise vysvětlována jako důsledek kapitalismu, kdy není o ženy dostatečně postaráno a ony jsou nuceny zvolit tuto cestu obživy.

Příčinné podmínky: prostituce v Německu, vysoká nezaměstnanost žen ve Francii

Jev: texty o rozvedených a matkách samoživitelkách, které se živí jako striptérky a prostitutky, článek o tom, že šest z deseti Francouzek je bez práce

Kontext: kritika německého kapitalismu

Intervenující podmínky: prostitutky nejsou pouze v kapitalistických zemích

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), pravdivost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: kritika kapitalismu, vyzvihování socialismu, komparace obou režimů

Následky: kapitalistická společnost je prezentována jako špatná, neschopná

Vztah s kategoriemi: Zaměstnání, Postavení ženy

Kategorie č. 6: Postavení ženy

Tato kategorie se týká jevů, jenž popisují přímo postavení ženy v socialistické Československu. Kategorii jsem rozdělila na dvě subkategorie, které jsem nazvala Žena v kapitalismu a Žena v socialismu. Žena v kapitalismu se skládá s jevů kritizujících postavení žen v kapitalistických zemích, kde ženy nemají stejná práva jako muži. Ženy v socialistických státech jsou naopak rovnoprávné, vzdělané, podílí se na rozhodování a na boji za mír a odzbrojení.

Příčinné podmínky: nezaměstnanost, která existuje v kapitalistických zemích, Dekáda OSN pro ženy

Jev: články o tom, že ženy v Nizozemsku vydělávají až o 40% méně než muži a šest z deseti Francouzek je bez práce, dopis předsedy Československé komise Dekády OSN pro ženy – ze zákona má žena právo na práci

Kontext: v kapitalistických zemích je nezaměstnanost, každý nemá právo na práci; ženy v Československu naopak mají

Intervenující podmínky: vynechávání ostatních aspektů rovnoprávnosti

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), pravdivost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká)

Strategie: kritika kapitalistických zemí, přesvědčování o rovnoprávnosti v Československu

Následky: vyzdvižení socialistických zemí

Vztah s kategoriemi: Zaměstnání, Prostituce

10.2 Axiální kódování

V této části našla spojitost mezi vytvořenými kategoriemi a sestavila tři kombinace na základě podobných jevů.

Móda – Péče o tělo – Sport

Základním pojátkem mezi těmito kategoriemi jsou aktuální trendy, ať už se myslí oblečení, doplňky, kosmetika či nové sporty. Květy v období socialismu velmi dbaly na roční období, proto se v nich v zimě nacházely články o plesové módě, neboť se jednalo o plesovou sezónu, dále také vzory na pletení svetry pro celou rodinu či oblečení na lyžování. Dalším spojením mezi celebritami byla dostupnost v Československu. Nikdy se nejednalo o oblečení či kosmetiku, která by nebyla jednoduchá k sehnání. Často také byla přírodní. V té době bylo také více důležité, aby sport vedl ke zvýšení kondice a ke zdraví než ke štíhlé postavě.

Zaměstnání – Prostituce – Postavení ženy

Prvním spojením mezi těmito kapitolami je postavení ženy, které bylo v článcích spojováno s rovnoprávností a právem na práci, které v Československo ve zmíněném období platilo. Ke srovnávání byly uváděny země, ve kterých vládl kapitalismus, a proto zde byla i nezaměstnanost. V Československu totiž v té době platila pracovní povinnost. Ve třech článcích proto bylo uvedeno, že ženy na Západě často nezískají práci a poté se musí žít jako striptérky či prostitutky. Články kritizující kapitalismus nevycházely v časopise pravidelně, proto těchto textů není více. Kapitalistické země zde byly představovány jako státy, kde se nebere ohled na ženy a kde mají mnohem horší život než muži.

10.3 Selektivní kódování

V rámci selektivního kódování je třeba popsat příběh podle jedné centrální kategorie, která vychází z otevřeného kódování. Tato kategorie je typická tím, že spojuje všechny další kategorie a ony se kolem ní následně integrují. V případě analýzy týdeníku Květy v roce 1985 se mi neobjevila centrální kategorie, musela jsem tedy vybrat centrální jev a pojmenovat jej. Po důkladném pročetí výsledků axiálního kódování mi vyšel centrální jev s názvem **socialistická žena**.

Centrální jev: Socialistická žena

Pravidelná vlastnost:

pravidelnost (ano – ne)

popisnost (vysoká – nízká)

Podkategorie:

Móda, Péče o tělo, Sport, Zaměstnání, Prostituce, Postavení ženy

Příběh

V rámci své práce jsem identifikovala témata a jejich vlastnosti, jakými je prezentován životní styl ženy v analyzovaném týdeníku Květy v roce 1985. Nakonec jsem určila šest kategorií, které jsem uvedla do vztahu a popsala jejich souvislosti. Příběh popisuje, jaká témata Květy nejčastěji používají a jak prezentují životní styl ženy. Mým cílem tedy bylo získat strukturu analyzovaných materiálů a ze získaných poznatků vytvořit částečný profil periodika.

10.4 Zpětné zakotvení teorie

Analyzované části periodika ukazují, jak byl prezentován životní styl žen v polovině osmdesátých let, kdy byly ženy společně s muži rovnoprávnou součástí socialistické společnosti. Týdeník tohoto dosahoval prostřednictvím kritiky kapitalistických zemí, podáním rady v rámci tématu a storkami úspěšných žen. Z tohoto konání jsem zjistila následující:

Prvním je *přirozený vzhled*, který byl propagován v socialistických zemích v osmdesátých letech. Ženám bylo ukazováno, jak se líčit či trendově obléci, avšak měli mít pořád na paměti, že jsou pracovnice. Mezi přirozený vzhled bych zařadila i československé oděvní značky, které neměly příliš odvážné modely.

Dalším zjištěním je *ideál socialistické pracovnice*, která buduje spolu s muži socialistický stát. Tento důsledek byl překvapivě explicitně prezentován ve většině článků, například i v módní sekci. V článcích věnovaných československým značkám byla často zmiňována družstva, kde se oblečení šilo a také popisována úspěšnost členek družstva.

Třetím důsledkem je *inspirace socialistickými zeměmi*, neboť v periodiku se západní země kritizují, tudíž za inspirativní jsou považovány země socialistické, jako bylo Maďarsko, Ukrajina či Jugoslávie.

Analyzovaný obsah vzhledem k životnímu stylu a zobrazení ženy v médiích

Časopis prezentuje životní styl ženy jako styl matky-pracovnice. Mateřství není v periodiku nijak probíráno, avšak zásadní důraz je kladen na to, že žena by měla pracovat a budovat stát. Ať již bude jejím zaměstnáním zubařka či brusička. Týdeník neprezentuje ženám žádný ideál krásy, jen je důležité, aby byla zdravá. Doporučuje oblečení a kosmetiku, avšak jedná se vždy o jednoduchý styl a nevýrazné líčení. Žena by měla cvičit, aby měla pevnou postavu a cítila se zdravě. Není důležité, aby byla velmi štíhlá.

11.1 Otevřené kódování – Květy, ročník 1995

Při zpracování ročníku 1995 jsem se věnovala rubrikám Týden ve společnosti a Svět kolem nás, které se objevovaly pravidelně. Dále jsem analyzovala nepravidelně se vyskytující rubriky týkající se módy, kosmetiky a zdravého životního stylu, které zahrnovala popisy cviků na zpevnění těla apod.

Kategorie č.1: Móda

Do této kategorie jsem zahrнула všechny jevy, které se jí týkaly, byť jen okrajově. Patří sem oblečení, které mají oblečené celebrity, vzory na pletení svetrů či zobrazení mužské a ženské módy. Vytvořila jsem několik subkategorií, do kterých jsem zařadila zjištěné jevy.

Subkategorie Inspirace zahraničím se týkala jevů, které souvisely se zahraničními značkami, jako je Givenchy či Yves Saint Laurent. Patří sem i oblečení některých celebrit, které byly často zobrazovány ve velmi trendy outfitech ve společenských rubrikách. Druhou subkategorií jsou Domácí značky. Zahrnuje jevy, které propagují české módní značky, ať už se jedná o oblečené nebo doplňky, jakými jsou například klobouky. Patří sem i jevy popisující vyšší cenu českých výrobků v porovnání s levnějšími zahraničními, které však nejsou stejně kvalitní. Další subkategorií je Ručně šité oblečení. Obsahuje jevy jako je pletací vzor na svetr pro zimní sezónu či návod na ušití kalhot pro děti. Děti jsou společným prvkem se subkategorií Děti a muži. Zde jsem zařadila jevy týkající se doporučení módy pro malé dívky i chlapce, ať už se jedná o zahraniční inspiraci či návod, jak něco sám vytvořit. Patří sem i mužská móda, neboť časopis ukazuje, že i muži se mohou snažit vypadat trendově.

Příčinné podmínky: nová sezóna, módní přehlídky, změna ročního období, vznik nové české značky, nabídnutí levnějšího oblečení, potřeba ukázat oblečení pro celou rodinu

Jev: móda pro určitou sezónu, vzor na pletení, přehlídka nové české značky, trendy milánský styl pro muže

Kontext: nové oblečení pro novou sezónu, české versus zahraniční značky a nástup množství zahraničních značek na český trh

Intervenující podmínky: cenová (ne)dostupnost, hotové versus nehotové věci, (ne)kvalita

Vlastnosti: kvalita (vysoká – nízká), dostupnost (vysoká – nízká), trendovost (vysoká – vysoká)

Strategie: doporučení vybraného trendu, popis vyrobení si moderního kousku, propagace českých návrhářů

Následky: propagace jak světových, tak českých návrhářů, ukázání čtenářům, že lze stylově obléci celou rodinu, podpora snahy oblékat se jako celebrity

Vztah s kategoriemi: Péče o tělo, Celebrity, Rodina a vztahy

Kategorie č. 2: Péče o tělo

Do této kategorie jsem zahrнула jevy, které souvisí s péčí o tělo. Ať už se jedná o se jedná o cvičení, kosmetiku či doporučení pro zdraví. Vytvořila jsem pět subkategorií, do nichž jsem poté vybrané jevy zahrнула.

První subkategorií je Cvičení. Kategorie zahrnuje jevy, které se týkají doporučených cviků pro ženy, aby je nebolela záda, měly pevnou postavu či byly celkově zdravé. Druhou subkategorií je Sport. Sem jsem zařadila jevy týkající se sportů, které vykonávají ženy. Jednalo se o aerobik, krasobruslení, ale například i box. Dále jsem vytvořila subkategorii Zahraniční kosmetika. Zde patří jevy týkající se inspirace zahraničím, ale také propagace zahraničních značek, jako je například Lancôme, pomocí modelek. Navazující subkategorii je Česká kosmetika, která se skládá z jevů popisujících jak pleťové masky z ovoce a zeleniny, tak také rozhovor s majitelkou české kosmetické firmy Ryor. Poslední subkategorii jsou Vlasy a make-up. K ní jsem přiřadila jevy popisující, jak se namalovat podle nejnovějších trendů či jaké jsou moderní účesy pro váš typ obličeje. U této kategorie je třeba zmínit, že jsem během pročitání všech vydání narazila i na základní kosmetické doporučení pro muže. Také se jeden článek věnoval mužské plastice. V této souvislosti zde bylo zmíněno několik mužských celebrit, které nejsou považovány za pohledné, avšak charismatické. Jedním z mužů byl například Telly Savalas, který hrál v té době v Česku populárního detektiva Kojaka.

Příčinné podmínky: nové módní trendy, změna tváře nějaké značky, kult štíhlosti

Jev: líčení pro novou sezónu, představení nového parfému, recept na přírodní masku, rozhovor s celebritou o aerobiku

Kontext: kult krásy, kult štíhlosti, popularita určitého módního trendu, rozdílné nahlížení na mužskou a ženskou přitažlivost

Intervenující podmínky: časová a finanční (ne)náročnost, vhodnost kosmetiky/účesu pro určitý typ

Vlastnosti: trendovost (vysoká – nízká), funkčnost (vysoká – nízká), pohlednost (vysoká - nízká)

Strategie: recepty na domácí masky, popisování výhod pevného, ohebného těla

Následky: posílení kultu krásy a šihlosti, propagace české a domácí kosmetiky

Vztah s kategoriemi: Móda, Celebrity, Věk, Postava, Zaměstnání

Kategorie č. 3: Rodina a vztahy

Do kategorie Rodina jsem zahrнула jevy týkající se jak výchovy dětí, tak partnerských vztahů mezi muži a ženami. Vytvořila jsem tři subkategorie, první z nich jsou Děti. Zde jsem zařadila jevy týkající se celebrit, které popisují své těhotenství, mateřství či přímo dilema, zda mít děti. Také sem patří muži na mateřské dovolené či otázka mužů o porodu. Druhou kategorií jsou Partnerské vztahy. Skládá se z jevů, ve kterých ženy popisují nutnost lásky, bez níž nedokáží žít a smutek nad rozvodem či rozchodem. Také popis představ dokonalého muže, manželství či typů, jak být dlouho šťastně vdaná. Patří sem i jevy týkající se věku, neboť dívky od puberty už jsou často spojovány s chlapci. Třetí kategorií jsou Svobodné ženy. Je složená z jevů, které se týkají žen, jež už nechtějí partnera a jsou raději samy. V této kategorii je důležitá postava herečky Jodie Foster, která je spojena s otázkou její sexuality, k níž se nevyjadřuje.

Příčinné podmínky: mateřství, nové možnosti

Jev: muž u porodu, informace o vztazích slavných

Kontext: mezilidské vztahy, šoubyznys, postavení ženy

Intervenující podmínky: potřeba mezilidských vztahů u obou pohlaví

Vlastnosti: věk (vysoký – nízký), pravidelnost (ano – ne)

Strategie: zdůrazňování důležitosti manželství, rady ohledně práce v domácnosti

Následky: osvěta versus posilování stereotypů

Vztah s kategoriemi: Celebrity, Zaměstnání, Věk

Kategorie č. 4: Zaměstnání

Jevy této kategorie jsem rozdělila do dvou subkategorií. První jsem nazvala Častá zaměstnání, která se skládala z jevů týkajících se žen zdravotních sester, učitelek, hereček či zpěvaček. Druhou kategorií pak jsou Ojedinělá zaměstnání, kam patřily jevy popisující první boxerky, vojínky či bodyguardy.

Příčinné podmínky: otázka mužských a ženských sportů, skloubení mateřství a kariéry

Jev: článek o první britské vojínce, ženy působí v primárně mužských sportech

Kontext: ženy pronikají do „mužských“ zaměstnání

Intervenující podmínky: finanční náročnost, mužská odmítavost

Vlastnosti: finanční náročnost (vysoká – nízká), pravidelnost (ano – ne)

Strategie: informování o životě celebrit, rady, inspirace

Následky: osvěta a inspirace, nabourání stereotypů, vliv na lepší podmínky žen

Vztah s kategoriemi: Celebrity, Zaměstnání, Věk, Rodina

Kategorie č. 5: Věk

Kategorie věk se skládá z témat, jenž popisují, co by měla žena v jakém věku dokázat, ale také se věnují otázce stálé krásné a mladé ženy. První subkategorií, kterou jsem vytvořila, je Kult mládí. Skládá se z jevů, které se týkají kosmetiky, ale také jevů popisujících krásné a mladé modelky a herečky. Druhá subkategorie se nazývá Věkové rozdíly a popisuje vztahy mladých dívek se staršími muži či naopak starších žen s mladými muži.

Příčinné podmínky: zaujetí věkovými rozdíly, diskriminace starších hereček

Jev: text o britském osmdesátiletém miliardáři, který má dvaadvacetiletou milenkou a o herečce, která má čtyřicet let a podle kosmetické společnosti už je stará na to, být tváří nových líčidel

Kontext: mezilidské vztahy, kult mládí a krásy

Intervenující podmínky: míra a způsob hodnocení v rámci článku

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), aktuálnost (vysoká – nízká)

Strategie: prezentace mladých a krásných celebrit

Následky: zdůrazňování kultu mládí a krásy, stereotypizace mezilidských vztahů

Vztah s kategoriemi: Celebrity, Zaměstnání, Rodina, Kosmetika, Postava

Kategorie č. 6: Postava

Tato kategorie shrnuje jevy, jež se týkají popisu postavy žen. První subkategorii jsem nazvala Tělo, který se skládá z jevů opěvujících štíhlou postavu. Druhou jsem nazvala Diktát štíhlosti, který se skládá z jevů týkajících se štíhlosti modelek. Poslední subkategorie se jmenuje Plnoštíhlost a věnuje se jevům, která popisují plnoštíhlé dámské postavy.

Příčinné podmínky: výskyt (plno)štíhlých žen ve veřejném prostoru, konání událostí při nichž je důležité, jak člověk vypadá, komentáře jevů spjatých s postavou

Jev: článek o tom, že postava typu Twiggy znovu v módě, text popisující jídelníček modelky, móda pro (plno)štíhlé

Kontext: móda, jídlo, cvičení

Intervenující podmínky: dostupnost, vliv na zdraví

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká), informativnost (vysoká – nízká)

Strategie: zdůrazňování štíhlosti, návody a rady na jídelníčky

Následky: posílení kultu štíhlé postavy, důraz na péči o tělo

Vztah s kategoriemi: Celebrity, Kosmetika, Věk, Péče o tělo

Kategorie č. 7: Celebrity

Předposlední kategorie se týká jevů, které popisují zobrazování ženských celebrit, jež slouží i jako inspirátorky stylu. Vytvořila jsem více subkategorií, neboť tato kategorie je objemná a provázaná se všemi předchozími. První subkategorie je Krásné a mladé. Skládá se z jevů, které vykreslují ženy jako pohledné, s krásnými vlasy či dokonce řadry. Druhá subkategorie se nazývá Svůdné ženy, která se týká jevů spojených s životem celebrit, které působí na muže smyslně a mluví o svém sexuálním životě. Třetí subkategorii jsem pojmenovala Samostatné ženy, neboť obsahuje jevy týkající se žen, jež muže ještě nepotřebují nebo už nepotřebují. Je velmi podobná subkategorii Svobodné ženy z kategorie Rodina, ale považuji za nutné ji zařadit i sem. Celebrity jsou totiž výrazným vzorem pro ostatní ženy a zároveň jsou mnohé z nich svobodné, neboť se mohou sami finančně zabezpečit.

Příčinné podmínky: informování o životě celebrit určitým způsobem, rozdíly v popisu žen/mužů

Jev: články o celebritách typu: mladá herečka je krásná, Sharon Stone je smyslná, Pamela Anderson mluví o sexu

Kontext: šoubyznys a umělecké prostředí

Intervenující podmínky: míra hodnocení celebrit – všechny nejsou krásné a nechtějí mluvit o svém osobním životě

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká), aktuálnost (vysoká – nízká)

Strategie: prezentace žen podle jejich věku a osobního života

Následky: vytváření stereotypního obrazu žen

Vztah s kategoriemi: Celebrity, kosmetika, věk, péče o tělo, postava, rodina a děti, zaměstnání

Kategorie č. 8: Sex, pornografie a prostituce

Tato kategorie se v tomto ročníku týdeníku objevila nově a je plná jevů týkajících se životního stylu ženy. Vytvořila jsem tři subkategorie, které jsou dohromady silně propojené,

a proto jsem z nich nevytvořila samotné kategorie.

První subkategorií je Sex, který se skládá z jevů týkajících se sexuálního života celebrit či rad pro sexuální život jedinců. Následující subkategorií je Pornografie, která se týká jevů popisující práci pornohereček a pornoherců, převážně však z Německa. Zásadní subkategorií je Prostituce, jež spojuje jevy popisující životní úděly dívek z Německa, ale i z Česka, které se touto prací žíví.

Příčinné podmínky: rozšíření prostituce v Česku, popularita pornografie, uvolnění sexuality

Jev: články o německých sex-shopech jen pro dámy, problematika prostituce a nebezpečí spjatého s touto prací

Kontext: sex, sexuální vztahy a také kriminalita

Intervenující podmínky: dostupnost, (ne)tabuizovanost

Vlastnosti: pravidelnost (ano – ne), popisnost (vysoká – nízká), informativnost (vysoká – nízká), aktuálnost (ano – ne)

Strategie: Reportáže, popisy, poradenství - rady týkající se sexuálního života, ale například i homosexuality

Následky: poučení o sexu pro páry, varování před prostitucí, informování o zneužívání žen/obchodování se ženami

Vztah s kategoriemi: Celebrity, Zaměstnání

11.2 Axiální kódování

V této části našla spojitosti mezi vytvořenými kategoriemi a sestavila tři kombinace na základě podobných jevů.

Celebrity – Móda – Péče o tělo – Věk – Postava

Základním pojítkem mezi těmito kategoriemi jsou celebrity a snaha vypadat jako ony. Jsou nositelem nejnovějších trendů v oblasti módy i péče o pleť, jsou tvářemi mnoha módních značek a kosmetických přípravků. Často stačí jako důvod k nošení jednoho stylu šatů to, že je nosí Claudia

Schiffer. Dochází totiž k velmi silnému budování kultu hvězd. Jelikož jsou modelky vzorem pro oblékání, jsou logicky i vzorem představy dokonalého těla. Například Kate Moss byla v tehdejší době idolem mnoha žen a také nepřímým iniciátorem jejich hubnutí. Celebrity jsou také spojovány s věkem. Všechny modelky mají kromě nádherné, pevné postavy i nízký věk. Dříve zmíněná Kate Moss měla v roce 1995 pouhých 21 let. Přestože byla mladá, nebyla nejmladší. V následujících letech se totiž věk modelek snižoval.

Dalším pojátkem je snaha dosáhnout kultu štíhlosti a krásy. Ženy, o nichž se v týdeníku píše, jej obvykle splňují. S nimi je spojeno cvičení a kupování kosmetiky, to vše znovu doplněno nejnovější módou.

Celebrity – Rodina a děti – Zaměstnání – Věk

Prvním spojením mezi těmito kategoriemi je organizování času. Obyčejné ženy i celebrity chtějí mít děti, ale poté se snaží skloubit práci a jejich výchovu. Objevuje se dilema, zda třeba nemůže zůstat manžel na rodičovské dovolené, když žena vydělává. Otázkou je také, kdy je vhodné mít rodinu. Mnoho slavných hereček a zpěvaček prožívá kolem čtyřicátého roku krizi, neboť ještě nemá děti a manžela, ale velmi po nich touží. A pravděpodobně je po nich vyžaduje i společnost.

Celebrity – Sex, pornografie a prostituce – Zaměstnání

Tyto tři kategorie spojují celebrity, které mluví veřejně o svém sexuálním životě (Madonna) a objevují se v lechtivých filmech. Ukázkou je například film *Playgirls*, z jehož natáčení se v časopise dokonce objevila reportáž, a kde hlavní role ztvárnili mimo jiné Jiří Pomeje a Michaela Kuklová. Dalším důležitým pojátkem je zobrazování prostituce jako zajímavého zaměstnání, které sice někteří rodiče neakceptují, ale je obvyklé. V tomto ohledu se jedná o zásadní změnu oproti zobrazení prostituce v období socialismu.

11.3 Selektivní kódování

V rámci selektivního kódování je třeba popsat příběh podle jedné centrální kategorie, která vychází z otevřeného kódování. Tato kategorie je typická tím, že spojuje všechny další kategorie a ony se kolem ní následně integrují. V případě analýzy týdeníku *Květy* v roce 1995 se mi objevila jako centrální kategorie *Celebrity*.

Centrální jev: *Celebrity*

Pravidelná vlastnost:

pravidelnost (ano – ne)

popisnost (vysoká – nízká)

Podkategorie:

Móda, Péče o tělo, Věk, Postava, Rodina a děti, Zaměstnání, Sex, pornografie a prostituce

Příběh

V rámci své práce jsem identifikovala témata a jejich vlastnosti, jakými je prezentován životní styl ženy v analyzovaném týdeníku Květy v roce 1995. Nakonec jsem určila osm kategorií, které jsem uvedla do vztahu popsala jejich souvislosti. Příběh popisuje, jaká témata Květy nejčastěji používají a jak prezentují životní styl ženy. Mým cílem tedy bylo získat strukturu analyzovaných materiálů a ze získaných poznatků vytvořit částečný profil periodika.

11.4 Zpětné zakotvení teorie

Analyzované části periodika ukazují, jak byl prezentován životní styl ženy v polovině devadesátých let a také jak žily ženy, které měly být pro ostatní vzorem. Týdeník toho dosáhl prostřednictvím využití statusu celebrity, podání rady v rámci tématu, návodu popisu ale také kritiky. Z tohoto konání vychází několik důsledků:

Prvním je *inspirace celebritami*, kdy se časopis ukazuje životní styl celebrit zahraničních i českých. Tím vytváří pro ženy nereálné vzory, neboť celebrity mají jiné finanční i časové možnosti, aby žily takovým životem, který prezentují.

Dalším důsledkem je *ideál krásy*, který je ženám prezentován. Musí mít krásný obličej a být štíhlé, zároveň mladé a pěkně oblečené. Jedná se o nedosažitelný cíl, který je podporován prezentací krásných celebrit a módními a kosmetickými stránkami.

Třetím důsledkem je *inspirace zahraničím*, neboť je v periodiku často zobrazován životní styl žen v zahraničí. Představuje ideál, kterého se české ženy snaží dosáhnout.

Analyzovaný obsah vzhledem k životnímu stylu a zobrazení ženy v médiích

Časopis prezentuje životní styl ženy jako styl matky-pracovnice. Ženy si přejí mít děti, a když toho dosáhnou, chtějí zároveň zůstat v práci. Nevyskytuje se zde tedy starší styl matky-hospodyně, ale ani nový styl matky-samoživitelky. Žena je stále zobrazovaná jako osoba, které se snaží vypadat krásně a mít štíhlou postavu. Důraz je kladený na oblečení, které chce mít trendové a inspirované zahraničím. Žena v polovině devadesátých let v Česku se podle analyzovaného časopisu ráda vzdělává v sexuální oblasti a ve vztahu nevystupuje vždy jako pasivní.

Vztahy jsou pro ni však stále důležité, málokterá žena se dokáže spokojit s životem bez partnera.

12. Komparace analyzovaný periodik

V této části se zaměřím na komparaci, kterou jsme získala pomocí trojího kódování a použitím zakotvené teorie. Pozornost budu věnovat jak podobnostem, tak i rozdílům, které jsem během analýzy vybraných periodik objevila a přesně je popíši. Na začátku kapitoly se budu věnovat kategoriím, které jsem vytvořila při axiálním kódování. Poté se zaměřím na strategie, které tyto kategorie provázely. Na konci kapitoly provedu komparaci v rámci zobrazení životního stylu ženy a celkově zobrazení stylu ženy v médiích.

Komparace kategorií

V týdeníku Květy v roce 1985 jsem vytvořila šest kategorií, které jsem pojmenovala Móda, Péče o tělo, Zaměstnání, Sport, Prostituce a Postavení ženy. V periodiku se pravidelně objevovala příloha týkající se módy, péče o tělo a rubriky týkající se událostí ve světě. Nepravidelně se objevovaly články o cvičení, sportech a rozsáhlejší reportáže o životě v kapitalistických zemích.

Ročník 1995 byl obsáhlejší, co se týče prezentace ženy, a proto jsem vytvořila osm kategorií. Ty jsem nazvala Móda, Péče o tělo, Rodina a děti, Zaměstnání, Věk, Postava, Celebrity a Sex, porno a prostituce. V týdeníku se pravidelně obsahovala rubrika týkající se módy a kosmetiky, dále jsem také čerpala ze společenských událostí u nás i ve světě. Nepravidelně vycházely rozhovory s významnými ženami a také rubrika týkající se sexu.

Oba ročníky periodika se shodují v tématech Móda a Péče o tělo, také Zaměstnání a Prostituce, která má však v roce 1995 obsáhlejší název Sex, porno a prostituce. Kategorie Móda a Péče o tělo se objevují v obou ročnících pravidelně, kategorie Zaměstnání také. Prostituce se objevuje nepravidelně, obzvláště v ročníku 1985 není příliš častá. Kategorie Sport je společná v tom ohledu, že v ročníku 1985 tvoří samostatnou kategorii, avšak v ročníku 1995 již jen subkategorii kategorie Péče o tělo. Vyskytuje se také nepravidelně, obvykle je spojená s novým ročním obdobím, kdy mění kromě počasí i sporty vykonávané venku. Novou kategorií v roce 1985 bylo Postavení ženy, neboť se zde často objevovalo společně s kritikou kapitalistických režimů. Tato kategorie se vyskytovala v periodiku nepravidelně a v ročníku 1995 již nefigurovala vůbec. Devadesátá léta přinesla více nových kategorií, jakými byly Rodina a děti, Věk, Postava a Celebrity. Kategorie Rodina a děti se zde objevila, neboť začaly vycházet články týkající se rodinného života. Kategorie Věk, Postava a Celebrity se objevily, neboť se česká média inspirovala západními a propagovala ideál krásy. Tyto kategorie se objevovaly pravidelně, neboť byly součástí společenských rubrik.

Komparace strategií

V této části se budu věnovat tomu, jak byly určité kategorie v periodikách propagována. Kategorie již nebudu popisovat, ale přímo přejdu ke komparaci, a to od pravidelně se vyskytujících.

V rámci kategorie Móda se u obou ročníků periodika objevují stejné strategie. Jedná se o propagaci českých/československých módních návrhářů a také ručně šitého oblečení. Důraz je kladen na nové oblečení pro každou sezónu. Jediným rozdílem je propagace oblečení ze socialistických zemích v ročníku 1985.

V kategorii Zaměstnání jsem objevila shodu ve strategii popisu a informování, které se v obou ročnících vyskytly. Objevovaly se prvky přesvědčování a kritiky, které podporovaly mateřství. V období socialismu pak ještě přibýval prvek budování státu vlastní prací.

Kategorie Péče o tělo byla také prezentována velmi podobnými strategiemi. Bylo podstatné informování o výhodách zdravého těla a péče o něj pomocí přírodní kosmetiky. V ročníku 1995 už se však také objevovala propagace kultu krásy a mládí.

V kategoriích Prostituce a Sex, porno a prostituce se objevily první zásadní rozdíly. V ročníku 1985 bylo na prostituci nahlíženo velmi negativně, strategie popisu a informování byla ve formě kritiky kapitalismu. U ročníku 1995 se objevovala také strategie kritiky, zároveň však vznikaly i texty s radami a typy pro sexuální život jedinců.

Kategorie Sport a Postavení ženy se objevily jen v ročníku 1985 a obě spojovala strategie propagace socialismu. V kategorii Sportu pak byla ještě velmi důležitá strategie propagace zdravého a pevného těla. Podobnou strategii měla i kategorie Postava z ročníku 1995, která však propagovala nejen pevné tělo, ale již i kult štíhlosti.

Kategorie Rodina a vztahy, Věk a Celebrity se vyskytovaly pouze v ročníku 1995 a jejich účelem bylo přesvědčit ženy, jaké mezilidské vztahy by měly udržovat. Celebrity jim v tomto ohledu působily jako inspirace a strategií kategorie Věku byla často kritika.

Komparace z hlediska životního stylu ženy a zobrazení ženy v médiích

Životní styl ženy je v obou ročnících časopisu *Květy* prezentován stejně. Vždy se jedná o matku-pracovnici. Zajímavé je, že v ročníku 1985 je podstatné, aby žena pracovala a tím byla rovná muži. V ročníku 1995 je naopak často zdůrazňováno, že potřebuje partnera a rodinu, aby byla šťastná a spokojená. V určitém věku se začíná ve spojitosti s celebrity objevovat téma sňatku, neboť už přišel jejich „čas“. V případě, že ženy zatím partnera nemají, jsou považovány za výjimky, do této skupiny patří i již vícekrát zmiňovaná Jodie Foster. Analýza ročníku časopisu z roku 1985 dokazuje, že ženská témata se v časopisech před rokem 1989 opravdu nevyskytovala, důležité bylo pro ženy budovat stát.

Tato situace se však změnila se Sametovou revolucí a v roce 1995 už byly časopisy plné článků o rodinných problémech, sexu a partnerských vztazích. Zobrazení ženy a jejího životního stylu podléhalo ideálu krásy, který vytváří celebrity. Jedná se velký posun, neboť v osmdesátých letech byly vzorem pracovnice v JZD či úspěšné laborantky. Tehdy nedocházelo k obdivování celebrit, i když se v periodiku objevovaly rozhovory s herečkami. Probíhaly totiž naprosto rozdílně než po revoluci, neprobíral se jejich vzhled či partnerské vztahy, ale čistě jejich práce.

Zajímavé je, že v obou analyzovaných letech se v *Květech* objevovaly módní rubriky, ve kterých bylo možné najít návrhy na ruční šití či pletení oblečení. Změna zde byla pouze v zahraničním stylu, jehož inspirací byly dříve socialistické země a v devadesátých letech Západ.

Základním rozdílem mezi zobrazením ženy bylo prezentování ženy jako rovnocenné mužům v ročníku 1985. Jednalo se o rovnoprávnost obzvláště v pracovním ohledu, ale přesto bylo toto téma v periodiku často zmiňováno. V ročníku 1995 se naopak rovnoprávnost neobjevovala, v žádném z analyzovaných článků jsem o ní nenašla ani zmínku.

Závěr

Při práci na své bakalářské práci jsem identifikovala jak rozdíly, tak shody v analyzovaných tématech. Obvykle se však jednalo o shody a rozdíly v jiných kategoriích, než ve kterých jsem původně očekávala.

Nejmenší rozdíly jsem nacházela v oblasti módy, v obou ročnících periodika byla důležitá ruční výroba oblečení a také preference kvalitnějších, českých značek. Po roce 1989 se pro Česky stala inspirací móda ze Západu, která nahradila módu východní. Tendence však zůstávaly stále stejné, bylo důležité, aby se trendově oblékla matka, ale i manžel a děti. Důraz byl kladený na změnu ročních období, které se musel styl oblékání přizpůsobit. Důležité byly také módní přehlídky, které byly studnicí inspirace pro ženy v obou obdobích. Co se týče téma módy, je třeba zmínit, že se v obou analyzovaných ročnících objevila několikrát móda pro plnoštíhlé ženy.

První rozdíly se začaly objevovat v části týkající péče o tělo, která zahrnovala jak kosmetiku, tak účesy, a dokonce i cvičení. V *Květech* z roku 1985 bylo podstatné, aby se o pleť správně pečovalo, člověk měl dostatek spánku a pravidelně se protahoval a cvičil. Bylo důležité, aby se ženě účes a líčení hodilo k obličejí, nejen aby bylo trendové. O deset let později už časopis ve svých článcích nic podobného nezmiňoval, popisoval jen trendy záležitosti bez ohledu na to, či čtenářkám budou slušet. Zároveň se projevil kult ideálu krásy, který vyžadoval mladé, krásné a štíhlé ženy. Cvičení už nebylo jen k tomu, aby žena získala pevnou postavu, ale aby zhubla. Líčení a oblečení jí mělo pomoci, aby se podobala celebritám, o kterých se v periodiku pravidelně psalo.

Zobrazení celebrit jako ideálu krásy bylo zásadním rozdílem mezi analyzovaným ročníkem 1995 a 1985. V období socialismu totiž ženy vystupovaly jako budovatelky státu po boku mužů, přičemž nebylo podstatné, jak vypadaly. Po revoluci se již socialismus nebudoval a do české republiky se ze Západu dostal ideál krásy. Ženy začaly být zobrazovány jako mladé, pohledné a štíhlé. Důležitá byla jejich tvář, postava a věk. Jednalo se o zásadní rozdíl mezi zobrazením ženy v průběhu jednoho desetiletí.

Naopak podobná zůstala prezentace zaměstnání, které žena vykonává. V obou analyzovaných obdobích pracovaly ženy jako dělnice, učitelky, sestřičky, ale také jako lékařky, zubařky a herečky. V ročníku 1995 byly často zmiňovány ženy, které jako první uspěly v do té doby mužském sportu, naopak o deset let dříve bylo opakovaně zmiňováno jejich právo na práci.

Důležitým tématem byla emancipace ženy, které se však týdeník věnoval pouze v období socialismu. V analyzovaném ročníku 1995 jsem o ženské rovnoprávnosti nenašla ani zmínky, přestože se v devadesátých letech začalo feministické hnutí v české republice po čtyřiceti letech v komunismu znovu probouzet.

Překvapivým prvkem, který se během analýzy objevil, byla prostituce, porno a sex. Články týkající se sexu se začaly objevovat *Květech* z roku 1995 a byly často spojené s rodinou a vztahy. Popisovaly partnerský sex, ale dotýkaly se i problematiky homosexuality. Naopak o deset let dříve se v časopise téma sexu vůbec nevyskytovalo. Tématika porna se v devadesátých letech v periodiku objevila ve člancích, které popisovaly pornoherečky a herce z Německa, zároveň vyšlo více článků na téma filmů *Playgirls* a *Playgirls II*, které měly v tom roce premiéru a byly plné explicitních sexuálních scén. Co se týče prostituce, ta byla několikrát zmíněna již v *Květech* z roku 1985, kdy byla prezentována jako důsledek kapitalismu, kde mají ženy problém získat práci, a proto často končí jako striptérky nebo prostitutky. O deset let později byla prostituce zmiňována nejen v Německu, ale také v České republice.

Posledním tématem, které se v analyzovaných periodikách objevilo, byla Rodina a vztahy. Toto téma bylo častým námětem článků v ročníku 1995, avšak v osmdesátých letech v periodiku úplně chybělo. Časopis se tehdy rodičovství, výchově dětí a ni vztahům nevěnoval.

Při selektivním kódování ročníku 1985 časopisu *Květy* jsem jako ústřední jev označila *socialistickou ženu*, v ročníku 1995 pak ústřední kategorií byla kategorie *celebrity*. Na první pohled se může zdát, že tyto jevy spolu nemají mnoho společného. Odpovídají na výzkumné otázky, jejich dílčí kategorie i jevy jsou si podobné a oba jevy představují ideál života ženy, které mu se chtěly ženy v analyzovaných letech přiblížit. Rozdíly mezi těmito jevy jsou výrazné, neboť československá žurnalistika se čtyřicet let vyvíjela směrem, který jí byl dán socialistickou vládou. Po Sametové revoluci došlo ke změnám v celé zemi a přirozeně se změnil i vzhled časopisů.

Při práci na své bakalářské práci jsem splnila cíl výzkumu, tedy vytvořila jsem dvě zakotvené teorie a aplikovala je na analyzovaná periodika. Odpověděla jsem na všechny tři výzkumné otázky a provedla komparaci analyzovaných obsahů, která mi odhalila shody a rozdíly mezi nimi. Během kódování jsem se setkávala se zajímavými jevy, které se však netýkaly mého tématu. Myslím tedy, že mi můj výzkum mohl být použit při komparaci s prezentací životního stylu muže ve vybraných ročnících periodika. Doufám, že má práce bude přínosná pro studium životního stylu ženy v České republice.

Seznam pramenů literatury

Použitá literatura

- BAHENSKÁ, Marie, Dana MUSILOVÁ a Libuše HECKOVÁ. *Iluze spásy: české feministické myšlení 19. a 20. století*. České Budějovice: Veduta, 2011. IBSN 978-80-86829-79-1.
- BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*. Praha: Libri, 2005. IBSN 80-86429-38-5.
- BEDNAŘÍK, Petr, Jan JÍRÁK a Barbora KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011. IBSN 978-80-247-3028-8.
- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. IBSN 978-80-7380-123-6.
- FAFEJTA, Martin. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Jan Piszkiwicz, 2004. IBSN 80-86768-06-6
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. IBSN 80-7367-040-2.
- HONZÍK, Karel. *Co je životní sloh*. Praha: Československý spisovatel, 1958. Otázky a názory (československý spisovatel, sv. 5)
- JÍRÁK, Jan a kolekt. *10 let v českých médiích*. Praha: Portál, 2005. IBSN 80-7278-925-9
- KLABOUC, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962. Populární právnická knihovna
- KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, 2010. IBSN 978-80-7367-698-8.
- KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. IBSN 978-80-247-2456-0.
- LIPOVETSKY, Gilles. *Říše pomíjivosti: Móda a její úděl v moderních společnostech*. 2. vyd. Praha: Prostor, 2010. IBSN 978-80-7260-2.
- LIPOVETSKY, Gilles. *Třetí žena: neměnnost a proměny ženství*. Praha: Prostor, 2000. IBSN 80-7260-030-3.
- MALÍNSKÁ, Jana. *Do politiky prý žena nesmí – proč?: vzdělání a postavení žen v české společnosti v 19. a na počátku 20. století*. Praha: Libri, 2005. IBSN 80-7277-295-3
- MASARYK, Tomáš Garrigue, SROVNAL, Jindřich, ed. *Otázka sociální: Základy marxismu filosofické a sociologické*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2000. IBSN 80-86459-00-0.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. IBSN 80-7178-403-6.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Česká média a feminismus*. Praha: Libri, 2004. IBSN 80-7277-263-5.

PROCHÁZKA, Vladimír, ed. *Příruční slovník naučný*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962.

STRAUSS, Anselm, Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert, 1999, IBSN 80-238-7874-3.

ŠUBERT, František Adolf, ed. *Malý Ottův slovník naučný dvoudílný: příruční kniha obecných vědomostí*. Praha: J. Otto, 1905.

TOMEŠ, Josef, a kol. *Český biografický slovník XX. století: I. Díl: A-J*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1999. IBSN 80-7185-248-7.

Použité diplomové práce

KULÍK, Vladimír. *Proměny obsahu týdeníku Reflex pod vedením jednotlivých šéfredaktorů*. Praha, 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií.

Použité prameny

Květy, ročník 1985

Květy, ročník 1995

Seznam zkratk

Tzv. – takzvaně/takzvaný

Apod. – a podobně